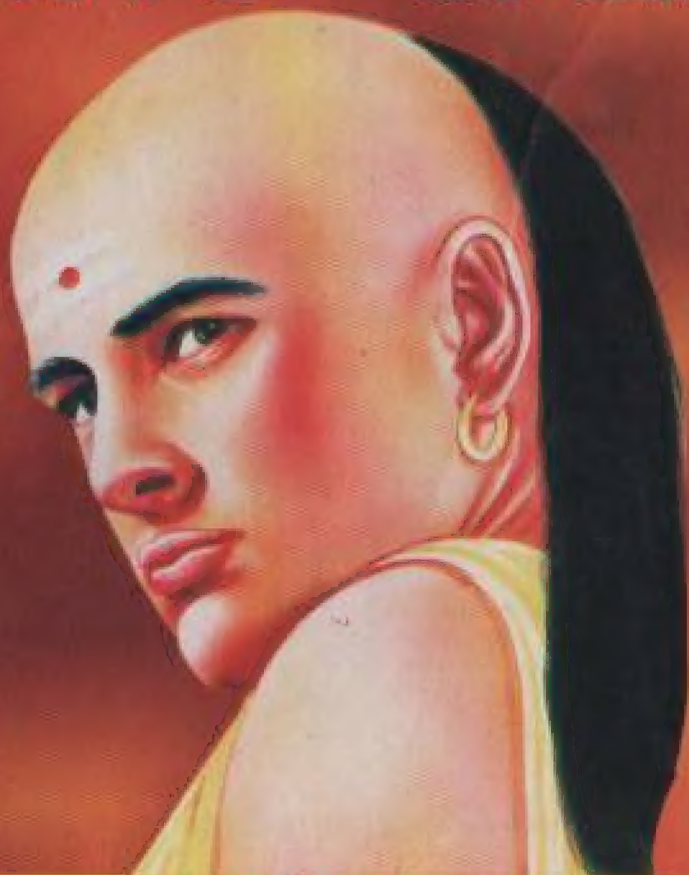

ଚାଣକ୍ୟ ମୀତି ନିଷା

ମା' ଚାରିଣା, ପୁସ୍ତକ ମନ୍ଦିର

ପଦ୍ମାଳୟ ନିବାସ କଳା ମଣ୍ଡପ ରୋଡ଼ ଦୋଳ ମୁଣ୍ଡାଇ କଟକ

ବାସାଙ୍କ୍ୟ ନୀତି ବୌଦ୍ଧ ସଂଗ୍ରହ

ସଂପାଦନା
କୈଳାସ ଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ

ମା' ତାରିଣୀ ପୁସ୍ତକ ଭଣ୍ଡାର
କାନିନୀବୁସ୍ତ ମାର୍କେଟ, ବାବାମବାଡ଼ି, କଟକ

ତାଣକ୍ୟ ନୀତି ଶ୍ଳୋକ ସଂଗ୍ରହ

ସଂପାଦନା :

କୈଳାସ ଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ

ପା/ପୋ- ବରୀଠେଇଡ଼

ଜି- ସାବପୁର-୭୫୪୦୨୪

ପ୍ରକାଶକ :

ମା' ତାରିଣୀ ପୁସ୍ତକ ଭଣ୍ଡାର

କାମିନୀକୁଞ୍ଜ ମାର୍କେଟ,

ବାବାମବାଡ଼ି, କଟକ

ପ୍ରାପ୍ତିକର୍ତ୍ତା :

ଭସନ୍ଦ ଆର୍ ଏକେଡ଼ି

ନାରାୟଣ ମିଶ୍ର ଭେନ୍

ମହତାବ ରୋଡ଼, କଟକ-୧୨

ଫୋନ୍- ୨୩୧୧୪୩୧

ମୂଲ୍ୟ : ଟ ୧୦/- କା ମାତ୍ର

ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ ଅସଂଖ୍ୟ ନୀତିବାଣୀରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ କାବ୍ୟରେ କିଛି ନା କିଛି ନୀତି ଉପଦେଶ ଥାଏ । ସେହି ସବୁ ନୀତି ଉପଦେଶ ମାନବ ସମାଜକୁ ସୁସ୍ଥ-ସୁନ୍ଦର କରି ଶକ୍ତି ଦେଇଥାଏ । ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଏପରିକି କେତେକ କବି ନୀତି ଉପଦେଶ ଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନୀତିକାବ୍ୟମାନ ପ୍ରଣୟନ କରିଛନ୍ତି । ଏଦିଗରେ ତାଣକ୍ୟଙ୍କ ସ୍ଥାନ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ।

ତାଣକ୍ୟ ଥିଲେ ଜଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବିଦ୍ୱାନ । ସେ କୁଟଳ ବଂଶରେ ଜାତ ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟନାମ କୌଟିଲ୍ୟ । ସେ ଥିଲେ ମୌର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ରାଟ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତଙ୍କ ଗୁରୁ ଓ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ । ନିଜର ବୁଦ୍ଧି ବଳରେ ସେ ନୟବଂଶକୁ ଧ୍ୱଂସ କରିଥିଲେ । ସେ ସମାଜନୀତି, ରାଜନୀତି, ଧର୍ମନୀତି ଓ ଅର୍ଥନୀତି ପ୍ରଭୃତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିଲେ ଜଣେ ଧୂରୀଣା ପଣ୍ଡିତ । ତାଙ୍କର ନୀତିକୁ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅନୁସରଣ କଲେ ମୂର୍ଖ ମଧ୍ୟ ପଣ୍ଡିତ ହୋଇଥାଏ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି ।

ଯଥା -

ମୂଳସୂତ୍ରଂ ପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମି ତାଣକ୍ୟେନ ଯଥୋଦିତମ୍
ଯସ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନ ମାତ୍ରେଣ ମୂର୍ଖୋ ଭବତି ପଣ୍ଡିତଃ ।

ପ୍ରସ୍ତୁତ ସଂକଳନରେ ତାଣକ୍ୟଙ୍କର ମୂଳ ରଚନାରୁ ୧୯୧ଟି ଶ୍ଳୋକ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଛି । ଅନ୍ୟ ସଂକଳକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂକଳିତ ତାଣକ୍ୟ ନୀତିଶ୍ଳୋକ ଠାରୁ ଜଣେ ସଂକଳନଟି ପୃଥକ । ଏଥିରେ ସମସ୍ତ ଶ୍ଳୋକ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାକୁ କ୍ରମରେ ସଜ୍ଜିତ ଓ ସଂପାଦିତ ହୋଇଛି । ଫଳରେ ପାଠକମାନଙ୍କୁ ସଜ୍ଜିତ ଶ୍ଳୋକ ଖୋଜିବାକୁ ବିଶେଷ କଷ୍ଟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ପୁସ୍ତକଟି ପାଠକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦୃତ ହେଲେ ଶ୍ରମ ସାଥକ ହେବ ।

ବିନୀତ

କୈଳାସ ଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ

ଶ୍ଳୋକ ପ୍ରତୀକ

ଶ୍ଳୋକ ପ୍ରତୀକ	ପୃଷ୍ଠା
ଅନିତ୍ୟାନି ଶରୀରାଣି	୧୩
ଅଧନା ଧନମିହୁତି	୧୩
ଅର୍ଥନାଶଂ ମନସ୍ତାପଂ	୧୩
ଅସ୍ତି ପୁତ୍ରୋବଶେ ଯଦ୍ୟ	୧୩
ଅବିଦ୍ୟା ଜୀବନଂ ଶୂନ୍ୟଂ	୧୪
ଅଦାତା ବଂଶ ଦୋଷେଣ	୧୪
ଅଶୋକ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରାଣୋ	୧୪
ଅତିଦୟେ ହତା ଜଳା	୧୪
ଅବିଶ୍ରାମଂ ବହେଦ୍ଭାରଂ	୧୪
ଅସନ୍ନୁଷ୍ଠା ଦ୍ଵିଜାଃ ନଷ୍ଟାଃ	୧୪
ଅକୁଳାନସ୍ତୁ ଯୋ ରାଜା	୧୪
ଅହିଂ ନୃପଂ ଚ ଶାଶ୍ଵତଂ	୧୬
ଅସମ୍ଭବଂ ନ ବଦନ୍ୟମ୍	୧୬
ଅନ୍ୟାୟୋ ପାରିତଂ ଦ୍ରବ୍ୟଂ	୧୬
ଅନନ୍ୟାୟେ ବିଷଂ ବିଦ୍ୟା	୧୬
ଅନ୍ୟାୟି ଜଳ ଜହନ୍ତାଂ ଦୁର୍ଗୋ	୧୬
ଅବିଦ୍ୟାଃ ପୁରୁଷଃ ଶୋକ୍ୟାଃ	୧୭
ଅନୃତଂ ସାହସଂ ମାୟା	୧୭
ଅନ୍ୟସ୍ଵାର ବିହୀନାମ୍	୧୮

ଅନ୍ତର୍ଗତମନୋ ଦୃଷ୍ଟସ୍ଥାପି	୧୮
ଅକୃଷ୍ଟ ପଳ ମୂଳାନି	୧୮
ଅଗ୍ନିରାପଃ ସ୍ତାୟା	୧୮
ଅଯୁକ୍ତଂ ସ୍ଵାମିନୋ ଯୁକ୍ତଂ	୧୮
ଆପଦାର୍ଥ ଧନଂ ରକ୍ଷେଦ୍ଭାରାତ୍	୧୯
ଆପଦାଂ କଥିତଃ ପତ୍ନୀ	୧୯
ଆୟୁର୍ବେଦକୃତାଭ୍ୟାସଃ	୧୯
ଆଜୀବନମ୍ ସ୍ୟାତ୍ ପ୍ରଣୟଃ	୨୦
ଆହାରଂ ଦ୍ଵିଗୁଣାଂ ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ	୨୦
ଆୟୁଷଃ କ୍ଷଣ ଏକୋଽପି	୨୦
ଆପ୍ରଦୋଷାତ୍ ଭବେତ୍ ମୃତ୍ୟୁଃ	୨୦
ଆତ୍ମାପରାଧ ବୃକ୍ଷସ୍ୟ ପକାନି	୨୧
ଇକ୍ଷିତାକାର ଚକ୍ଷୁଃ	୨୧
ଉପକାର ଗୃହାଚେନ	୨୧
ଉସବେ ବ୍ୟସନେ ଚୈବ	୨୧
ରଣଶେଷସ୍ତାଗ୍ନିଶେଷୋ ବ୍ୟାଧିଃ	୨୨
ରଣକର୍ତ୍ତା ପିତା ଶତ୍ରୁଃ	୨୨
ଏକେନାପି ସୁ ବୃକ୍ଷେଣ	୨୨
ଏକେନାପି କୁ ବୃକ୍ଷେଣ	୨୨
ଏକାକ୍ଷର ପ୍ରଦାତାରଂ ଯୋ ଗୁରୁଂ	୨୩
ଏକାହାରେଣ ସନ୍ନୁଷ୍ଠଃ	୨୩
ଏକୋଦର ସମୁଦ୍ଭୂତା	୨୩

କିଂ କୁଳେନ ବିଶାଳେନ	୨୪
କୁଦେଶଂ ଚ କୁ ବୁଦ୍ଧିଂ ଚ	୨୪
କୋକିଳାନାଂ ସ୍ୱରୋ ଭୂପଂ	୨୪
କଷାବୃତ୍ତିଃ ପରାଧୀନା	୨୪
କୋଟିଭାରଃ ସମର୍ଥାନାଂ	୨୪
କୁପୋଦକଂ ବରଜାୟା	୨୪
କୁଳଶାଳ ଗୁଣୋପେତଃ	୨୪
କିଂ କରୀଷ୍ୟତି ବକ୍ତ୍ରା ଚ	୨୬
କିଂ ତୟା ତ୍ରିୟତେ ଧେବୁଃ	୨୬
କାମଧେନୁ ଗୁଣା ବିଦ୍ୟା	୨୬
କାଳଃ ପଚତି ଭୂତାନି କାଳଃ	୨୬
କବୟଃ କିଂ ନ ପଶ୍ୟନ୍ତି	୨୬
କାମ କ୍ରୋଧୋ ତଥା ଲୋଭଂ	୨୬
ଖନିତ୍ୱାହି ଖନିତ୍ରେଣ	୨୬
ଗତେ ଶୋକେ ନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟା	୨୬
ଗୁରୁଃ ଅଗ୍ନିଃ ଦ୍ୱିଜାତୀନାଂ	୨୮
ଗୁଣୋ ଭୂଷୟତେ ଭୂପଂ	୨୮
ଗୁଡ଼ଂ ମୈଥୁନଧର୍ମଂ ଚ	୨୮
ଗୃହାସକ୍ତସ୍ୟ ଯେ ବିଦ୍ୟା	୨୮
ଘୃତକୁମ୍ଭ ସମା ନାରୀ	୨୯
ଚକତ୍ୟେକେନ ପାଦେନ	୨୯
ଚିତ୍ରାବୃତ୍ତୋ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ	୨୯

ବାର୍ଣ୍ଣମନଂ ପ୍ରଶଂସତି ଭାର୍ଯ୍ୟାଂ	୨୯
ବନଯନ୍ତ୍ୟର୍ଚନେ ଦୁଃଖଂ ଶପୟତି	୩୦
ବଳବିନ୍ଦୁ ନିପାତେନ	୩୦
ବଳେ ତୈଳଂ ଖଳେ ଗୁହ୍ୟଂ	୩୦
ବନିତା ଚୋପନେତା ଚ ଯସ୍ତୁ	୩୧
ଜାନୀୟାତ୍ ସ୍ୱପ୍ନଶେଷେ ଭୂତ୍ୟାନ୍	୩୧
ତ୍ୟଜେଦେକଂ କୁଳସ୍ୟାଥେ	୩୧
ତସ୍ମରସ୍ୟ କୁଣେ ଧର୍ମ	୩୧
ତୁଷ୍ୟତି ଭୋକ ନୈବିପ୍ରା ମୟୁରାଃ	୩୨
ତକ୍ଷକସ୍ୟ ବିଷଂ ତତେ	୩୨
ତୃଣଂ ବ୍ରହ୍ମବିଦଃ ସ୍ୱର୍ଗଃ	୩୨
ତାବଦଭୟେଷୁ ଭେଦବ୍ୟଂ	୩୩
ତ୍ୟକ୍ତ ଦୁର୍ଜନ ସଂସର୍ଗଂ	୩୩
ଦୂରତଃ ଶୋଭତେ ମୂର୍ଖୋ	୩୩
ଦୁର୍ଜନଃ ପ୍ରିୟବାଦୀ ଚ	୩୩
ଦୁର୍ଜନଃ ପରିହର୍ତ୍ତବ୍ୟା	୩୪
ଦୃଷ୍ଟା ଭାର୍ଯ୍ୟା ଶଠଂ ମିତ୍ରଂ	୩୪
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭଂ ପ୍ରକୃତଂ ବାକ୍ୟଂ	୩୪
ଦୁର୍ବଳସ୍ୟ ବଳଂ ରାଜା	୩୪
ବାତୁତ୍ୱଂ ପ୍ରିୟ ବଳୁତ୍ୱଂ ଧୀରତ୍ୱଂ	୩୪
ଦେବ ବ୍ରତ୍ୟ ଗୁରୁ ବ୍ରତ୍ୟଂ	୩୪
ଦୁରାଗତଂ ପଥଶ୍ରାବଂ ବୃଥାଚ	୩୪

ଦୁର୍ଜନସ୍ୟ ଚ ସର୍ପସ୍ୟ	୩୬
ଦୃଷ୍ଟିପୂର୍ବ ନ୍ୟସେପ୍ତାଦଂ	୩୬
ଧନଧାନ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗେଷୁ	୩୭
ଧନିକଃ ଶ୍ରେଷ୍ଠିୟୋ ରାଜା	୩୭
ନକ୍ଷତ୍ରଂ ଭୂଷଣଂ ଚନ୍ଦ୍ରୋ	୩୭
ନବିଶ୍ଵସେଦ ବିଶ୍ଵସ୍ତେ	୩୭
ନ କର୍ଣ୍ଣିତ୍ କସ୍ୟଚିନ୍ନିତ୍ରଂ	୩୭
ନଦାନାଂ ଚ ନଖୁନାଂ ଚ ଶୁକ୍ଳିଣାଂ	୩୭
ନ ତ ବିଦ୍ୟା ସମୋ ବନ୍ଧୁଃ ନତ	୩୮
ନଦୀକୂଳେ ଚ ଯେ ବୃକ୍ଷାଃ	୩୮
ନାରୀକେଳ ସମାକାରା ଦୃଶ୍ୟନ୍ତେ	୩୮
ନାସ୍ତି ବିଦ୍ୟା ସମୋ ବନ୍ଧୁଃ	୩୮
ନ ଦେବୋ ବିଦ୍ୟତେ କାଶ୍ଚେ	୩୯
ନ ପଶ୍ୟତି ଇନ୍ଦ୍ରାକ୍ଷଃ	୩୯
ନରାଣାଂ ନାପିତେ ଧୂର୍ତ୍ତଃ	୩୯
ନିଃ ସ୍ଵହୋ ନାଧିକାରୀ	୪୦
ନିର୍ବିଶେଷାପି ସର୍ପେଣ କର୍ତ୍ତବ୍ୟା	୪୦
ନାତ୍ୟନ୍ତ ସରଳୈର୍ଭାବ୍ୟଂ	୪୦
ନାସ୍ତିକାମସମୋ ବ୍ୟାଧିଃ	୪୦
ପଶ୍ଚିତେ ଚ ଶୁଣାଃ ସର୍ବେ	୪୧
ପରୋକ୍ଷେ କାର୍ଯ୍ୟ ହଜାରଂ	୪୧
ପରଦାରାନ୍ ପରଂ ବ୍ରବ୍ୟଂ	୪୧

ପକ୍ଷିଣାଂ କାକଶ୍ଵାଶ୍ଵାଳଃ	୪୧
ପରସ୍ପରସ୍ୟ ମର୍ମାଣି ଯେ	୪୨
ପରକାର୍ଯ୍ୟ ବିହତା ଚ	୪୨
ପାଦପାନାଂ ଭକ୍ତଂ ବାତାପୁତ୍ରାନାଂ	୪୨
ପୁଷ୍ପକଣ୍ଠା ତୁ ଯା ବିଦ୍ୟା	୪୨
ପୁତ୍ର ପ୍ରୟୋଜନା ଦାରାଃ	୪୩
ପୁତ୍ରାଣ୍ଠ ବିବିଧେଃ ଶୀଳୈର୍ଚ୍ଚ	୪୩
ପୁନର୍ବିଭଂ ପୁନର୍ମିତ୍ରଂ	୪୩
ପୃଥୁବ୍ୟାଂ ବ୍ରାଣି ରହାନି	୪୪
ପ୍ରଭୃତମକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟଂ ବା ଯୋ	୪୪
ପ୍ରଥମେ ନାଜିତା ବିଦ୍ୟା	୪୪
ପ୍ରଦୋଷେ ନିହତଃ ପକ୍ଷାଃ	୪୪
ପ୍ରାଞ୍ଜେ ନିଯୋଜ୍ୟମାନେ ତୁ ଶତ୍ରା	୪୪
ପ୍ରିୟବାକ୍ୟ ପ୍ରଦାନେନ	୪୪
ପ୍ରେକ୍ଷିତସ୍ୟ କୁତୋମାନଂ	୪୪
ବରମେକୋ ଗୁଣୀ ପୁତ୍ରୋ	୪୬
ବସ୍ତ୍ରହୀନଂ ଭୂଷଣଂ ଚ	୪୬
ବହାଶା ସ୍ଵଚ୍ଛ ସଦ୍ବୃକ୍ଷଃ	୪୬
ବହୁଭିଃ ମୂର୍ଖ ସଂଘାତୈରନ୍ୟୋନ୍ୟେନ	୪୬
ବାହୁବୀର୍ଯ୍ୟଂ ବଳଂ ରାଜା	୪୭
ବାପୀ କୁପ ଚତ୍ତାରାନାଂ	୪୭
ବିଷାଦପ୍ୟମୃତଂ ଗ୍ରାହ୍ୟମମେଧାଦପି	୪୭

ବିଷ୍ଣୁ ସଂକ୍ରମଣ ଗାତ୍ରୀ	୪୭
ବିଦୁର ଚ କୃପା ଚ ନୈବ	୪୮
ବୁଦ୍ଧିଯ୍ୟ ବଳ ତପ୍ୟ	୪୮
ବୃଥାବୃଷ୍ଟି ସମୁଦ୍ରେଷୁ	୪୮
ବୃଦ୍ଧକାଳେ ମୃତା ଭାର୍ଯ୍ୟା	୪୯
ବ୍ରହ୍ମାତା ନରଃ ପୂଜ୍ୟା	୪୯
ଭ୍ରମନ୍ ସଂପୂଜ୍ୟତେ ରାଜା	୪୯
ଭୋଜନ୍ୟଂ ଭୋଜନ ଶକ୍ତିଶ୍ଚ	୪୯
ମନସ୍ୟନ୍ୟତ୍ ବଚସ୍ୟନ୍ୟତ୍	୪୯
ମନସା ଚିନ୍ତିତଂ କର୍ମ ବଚସା	୫୦
ମଣିର୍ଲୁଣ୍ଠିତ ପାଦାଗ୍ରେ	୫୦
ମାତୃବତ୍ ପରତାରେଷୁ	୫୧
ମାତା ଶତ୍ରୁଃ ପିତା ବୈରୀ	୫୧
ମାତାପତ୍ୟ ଗୃହେ ନାସ୍ତି	୫୧
ମାତରଂ ପିତରଂ ପୁତ୍ରଂ	୫୧
ମୁଖେ ନିଯୋଜ୍ୟମାନେ ତୁ ବ୍ରହ୍ମେ	୫୨
ମୁହୂର୍ତ୍ତମପି ଜୀବେତ ନରଃ	୫୨
ମୂର୍ଖାଶାଂ ପଣ୍ଡିତା ଦୃଷ୍ୟା	୫୨
ମୂଖଂ ପଦ୍ମଦଳାକାରଂ ବାକ୍ୟଂ	୫୨
ମେଧାବା ବାକ୍ସପତ୍ରଃ ପ୍ରାଞ୍ଜଃ	୫୩
ଯଦ୍ବିନ୍ ଦେଶେ ନ ସମ୍ମାନଂ	୫୩
ଯସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରଂ ନଦୀତୀରେ	୫୩

ଯଦ୍ୟନାସ୍ତି ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରଜ୍ଞା	୫୪
ଯସ୍ୟ ସ୍ନେହୋ ଭୟଂ ତସ୍ୟ	୫୪
ଯଥା ଧେନୁ ସହସ୍ରେଷୁ	୫୪
ଯଦ୍ୟାପ୍ତସ୍ୟ ମିତ୍ରାଣି	୫୪
ଯାତି ଅଧୋଽଧଃ ବ୍ରଜତୁଂ କୈଃ	୫୪
ଯାବତ୍ ସ୍ୱପ୍ନୋ ହ୍ୟୟଂ	୫୪
ଯୁଦ୍ଧଂ ଚ ପ୍ରୀତରୁଦ୍ଧଥାନଂ	୫୪
ଯେତୁ ସମସରଂ ପୂର୍ବଂ ନିତ୍ୟଂ	୫୪
ଯୋ ଧୃବାଣି ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ	୫୪
ରାଜପତ୍ନୀ ଗୁରୋଃ ପତ୍ନୀ	୫୬
ରାଜା ରାଷ୍ଟ୍ରକୃତଂ ପାପଂ	୫୬
ରୂପ ଯୌବନ ସମ୍ପନ୍ନା	୫୬
ଲୀଳୟେତ୍ ପଞ୍ଚବର୍ଷାଣି	୫୬
ଲୀଳନେ ବହୁବୋ ଦୋଷା	୫୭
ଲୀଳାଦିତୈଳନୀଳାନାଂ	୫୭
ଲୁପ୍ତମର୍ଥେନ ଗୃହଣୀୟାତ୍	୫୭
ଲୋଭାତ୍ କ୍ରୋଧଃ	୫୭
ଲୌକିକେ କର୍ମାଣି ରତଃ	୫୮
ଶାକେନ ଗୋଗା ବର୍ଷତେ	୫୮
ଶୁଷ୍କଂ ମାଂସଂ ସ୍ତ୍ରୀୟୋ ବୃଦ୍ଧଃ	୫୮
ଶୀତଭାତାଶ୍ଚ ଯେ ବିପ୍ରା	୫୮
ଶୈଳେ ଶୈଳେ ନ ମାଣିକ୍ୟଂ	୫୯

ଶ୍ଳୋକେନ ବା ତଦର୍ଥେନ	୪୯
ସକୃତ ଦୁଷ୍ଟଂ ଚ ମିତ୍ରଂ	୪୯
ସର୍ପ କ୍ରୁରଃ ଖଳଃ କ୍ରୁରଃ	୬୦
ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ସଂଯମ୍ୟ	୬୦
ସକୃଦ୍ଭୁତ ଗୃହୀତାଥୌ	୬୦
ସମସ୍ତ ନୀତି ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞୋ	୬୦
ସର୍ବହିଂସା ନିବୃତ୍ତା	୬୧
ସନ୍ଦେହା ମାଂସଂ ନବାନଂ	୬୧
ସନ୍ଦେହନ ଧାର୍ଯ୍ୟତେ ପୃଥ୍ଵୀ	୬୧
ସମୁଦ୍ରା ବରଣା ଭୂମିଃ	୬୧
ସିଂହାଦେଈଂ ବକାଦେଈଂ	୬୨
ସୁଭିକ୍ଷଂ କୃଷକେ ନିତ୍ୟଂ	୬୨
ସୁଖାର୍ଥୀ ଚେତ୍ ତ୍ୟଜେତ୍ ବିଦ୍ୟାଂ	୬୨
ସ୍ଵେଦିତଂ ମର୍ଦ୍ଦିତଂ ଚୈବ	୬୨
ସେବିତବ୍ୟୋ ମହାବୃକ୍ଷଃ	୬୩
ହେଳାସ୍ୟାତ୍ କାର୍ଯ୍ୟନାଶାୟ	୬୩
ହସ୍ତା ହସ୍ତସହସ୍ରେଣ	୬୩
କ୍ଷିପ୍ରମାୟମନା ଲୋଚ୍ୟ ବ୍ୟୟଂ	୬୪

ଚାଣକ୍ୟ ଶ୍ଳୋକ ସଂଗ୍ରହ

ଅନିତ୍ୟାନ୍ତି ଶରୀରାଣି ବିଭବୋ ନୈବ ଶାଶ୍ଵତାଃ
ନିତ୍ୟ ସନ୍ନିହିତୋ ମୃତ୍ୟୁଃ କର୍ତ୍ତବ୍ୟୋ ଧର୍ମ ସଂଗ୍ରହଃ । ୧ ।

ଏ ଶରୀର ଅନିତ୍ୟ । ଧନ ସଂପତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଚିରସ୍ଥାୟୀ ନୁହେଁ । ଯେ କୌଣସି ସମୟରେ ମୃତ୍ୟୁ ଆସି କବଳିତ କରିପାରେ । ତେଣୁ ସର୍ବଦା ଧର୍ମ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ ।

ଅଧନା ଧନମିଚ୍ଛନ୍ତି ବାଦମିଚ୍ଛନ୍ତି ଗର୍ବିତାଃ
ମାନବାଃ ସ୍ଵର୍ଗମିଚ୍ଛନ୍ତି ମୋକ୍ଷମିଚ୍ଛନ୍ତି ଦେବତାଃ । ୨ ।

ଧନହୀନ ବା ଦରିଦ୍ର ଲୋକେ ଧନ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଗର୍ବୀ ଓ ଅହଂକାରୀମାନେ ସଦାସର୍ବଦା ବିବାଦକୁ ଇଚ୍ଛା କରିଥାନ୍ତି । ମାନବମାନେ ସ୍ଵର୍ଗ ଓ ଦେବତାମାନେ ମୋକ୍ଷ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ।

ଅର୍ଥନାଶଂ ମନସ୍ତାପଂ ଗୃହେ ଦୁଃଖରିଚାନ୍ତି ଚ
ବଞ୍ଚନଂ ଚାପମାନଂ ଚ ମତିମାନଂ ନ ପ୍ରକାଶୟେତ୍ । ୩ ।

ବିଷ୍ଣୁଲୋକେ କେବେହେଲେ ଆପଣାର ଅର୍ଥହାନି, ମନର ଦୁଃଖ ଗୃହକ୍ରିତ୍ର, ପ୍ରଚାରଣା ଓ ଅପମାନ କଥା କାହାରି ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ କରିବି ନାହିଁ । କାରଣ ଏସବୁ କଥା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲେ ଅନ୍ୟ ସମ୍ମୁଖରେ ନିଜକୁ ନିନ୍ଦିତ ଓ ଉପହସିତ ହେବାରେ ଆଶଙ୍କା ରହିଛି ।

ଅସ୍ତି ପୁତ୍ରୋ ବଶେଯସ୍ୟ ହୃତ୍ୟୋ ଭାର୍ଯ୍ୟା ତଥୈବ ଚ
ଅଭାବେ ସତି ସତୋଷଃ ସ୍ଵର୍ଗ ଘୋଃସୌ ମହାତମେ । ୪ ।

ଯାହାର ପୁତ୍ର, ଭୃତ୍ୟ ଓ ପତ୍ନୀ ବଞ୍ଚାଶୁଚ ଥାଆନ୍ତି, ଧନହୀନ ହୋଇ
ମଧ୍ୟ ଯେ ସନ୍ତୋଷରେ ଥାଏ, ଏ ସଂସାରରେ ତା'ର ଗୁହକୁ ସ୍ୱର୍ଗ ସହିତ
ତୁଳନା କରାଯାଏ ଏବଂ ସେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗସୁଖ ଲାଭ
କରିଥାଏ ।

ଅବିଦ୍ୟା ଜୀବନଂ ଶୂନ୍ୟଂ ଦିବ୍ ଶୂନ୍ୟା ହୀନ ବାନ୍ଧବୀଃ
ପୁତ୍ରହୀନଂ ଗୃହଂ ଶୂନ୍ୟଂ ସର୍ବଶୂନ୍ୟା ଦରିଦ୍ରତା । ୫ ।

ବିଦ୍ୟାହୀନ ଲୋକର ଜୀବନ, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ହୀନ ଲୋକର ସମସ୍ତ
ଦିଗ ଓ ପୁତ୍ର ନଥିବା ଲୋକର ଗୃହ ଶୂନ୍ୟ ବୋଲି ଗୁହାତ ହୁଏ । ଏସବୁ
କିଛି ନଥିବା ଲୋକ ପକ୍ଷରେ ସଂସାର ଶୂନ୍ୟ ବୋଲି ମନେହୁଏ । ସର୍ବବିଧି
ଶୂନ୍ୟତାକୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

ଅଦାତା ବଂଶ ଦୋଷେଣ କର୍ମ ଦୋଷେଃ ଦରିଦ୍ରତା
ରୁରାଣତା ମାତୃଦୋଷେଣ ପିତୃଦୋଷେଣ ମୂର୍ଖତା । ୬ ।

ବଂଶ ଦୋଷରୁ ଲୋକ କୁପଣ ହୁଏ । କର୍ମ ଦୋଷରୁ ମଣିଷ ଦରିଦ୍ର
ହୁଏ । ମାତୃ ଦୋଷରୁ ରୁରାଣ ଏବଂ ପିତୃଦୋଷରୁ ମୂର୍ଖ ହୁଏ ।

ଅଶୋଭ୍ୟଃ ନିର୍ଦ୍ଦୟଃ ପ୍ରାଣୋଃଶୋଭ୍ୟଃ ପଣ୍ଡିତ ବାନ୍ଧବୀଃ
ଅଶୋଭ୍ୟ ବିଧବା ନାରୀ ପୁତ୍ର ପୌତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା । ୭ ।

ଜ୍ଞାନୀଲୋକ ଧନ ହୀନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଦୁଃଖ କରେନାହିଁ । ବନ୍ଧୁ ଯଦି
ପଣ୍ଡିତ ହୋଇଥାଏ ତେବେ ଚିନ୍ତା କରିବାର କୌଣସି କାରଣ
ନାହିଁ । ଯେଉଁ ନାରୀର ପୁଅ ନାତି ସମାଜରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିଛନ୍ତି
ସେ ବିଧବା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଦୁଃଖ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କାରଣ ଏମାନେ
ସମସ୍ତେ ହିଁ ସୁଖରେ ଜୀବନ କଟାଇ ଥାନ୍ତି ।

ଅତିଦୟେ ହତାଳକା ଅତିମାନେ ତ କୌରବାଃ
ଅତିଦାନେ ବଳିର୍ବନ୍ଧ ଅତି ସର୍ବତ୍ର ଗହିତମ୍ । ୮ ।

ଭାବଶୀର ଅତିଶୟ ଅହଙ୍କାର ହେତୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଲଳା ହାରଖାର
ହୋଇଗଲା । ଅତ୍ୟଧିକ ଅଭିମାନ କରିବାରୁ କୌରବମାନେ ବିନାଶ
ହେଲେ । ଅତି ଦାନ କରିବା ହେତୁ ବଳି ରାଜାଙ୍କର ବନ୍ଧନ
ଘଟିଥିଲା । ଅତିରୁ ଇତି ହୁଏ । ତେଣୁ ଅତି ସର୍ବତ୍ର ନିଦନୀୟ ।

ଅବିଶ୍ରାମଂ ବହେଦ୍ଭାରଂ ଶୀତୋଷ୍ଣ ନ ଚ ବିଯତି
ସନ୍ତୋଷସ୍ତୁ ତଥା ନିତ୍ୟଂ ବ୍ରୀତି ଶିକ୍ଷେତ ଗର୍ବଭାର୍ । ୯ ।

ଗଧଠାରୁ ତିନୋଟି ଗୁଣ ଶିକ୍ଷା କରିବା ଉଚିତ୍ । ତାହାହେଲା ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ
ଭାରରେ ଭାର ବହନ କରିବା, ଶୀତ ଓ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଜନିତ କଷ୍ଟକୁ ସହି ସର୍ବଦା
ସନ୍ତୋଷରେ ରହିବା ।

ଅସବୁଷା ଦ୍ୱିଜାଃ ନଷାଃ ସବୁଷାର୍ଣ୍ଣବ ପାର୍ଥବୀଃ
ସଲଜା ଗଣିକା ନଷା ନିର୍ଲଜା ଶ୍ଚ କୁଳସାୟାଃ । ୧୦ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅସବୁଷ ହେଲେ ତାର ସମସ୍ତ ଉତ୍ତମ ଗୁଣ ନଷ୍ଟହୁଏ । ରାଜା
ଅଙ୍ଗରେ ସବୁଷ ହେଲେ ତାଙ୍କର ଅଧିକ କ୍ଷତି ଘଟିଥାଏ । ବେଶ୍ୟାମାନେ
ଲଜାକଲେ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବିକା ବୃଦ୍ଧିଯାଏ । ଲଜା ନଥିବା କୂଳବଧୂର
ସର୍ବନାଶ ଘଟେ ।

ଅକୁଳାନସ୍ତୁ ଯୋରାଜା ମୂର୍ଖେ ପୁତ୍ରସ୍ତୁ ପଣ୍ଡିତଃ
ଅଧନଶ୍ଚ ଧନଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ଦୃଶବତ୍ ମନ୍ୟତେ ଜଗତ୍ । ୧୧ ।

ବଂଶ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ନଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ରାଜାହୁଏ, ମୂର୍ଖ ଲୋକର ପୁତ୍ର

ଯଦି ପଣ୍ଡିତ ହୁଏ ଓ ଧନହୀନ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ଆଶାତୀତ ଧନଲାଭ କରେ
ତେବେ ସେମାନେ ମିଛ ଅଭିମାନରେ ଅନ୍ଧହୋଇ ଜଗତକୁ ଦୃଶ୍ୟବତ୍ ମନେ
କରିଥାନ୍ତି ।

ଯଦି ନୃପଂ ଚ ଶାର୍ଦୂଳଂ ବ୍ରତଂ ଚ ବାଳକଂ ଚଥା

ପରଶ୍ଵାନଂ ଚ ମୂର୍ଖଂ ଚ ସପ୍ତସୁପ୍ତାନ ବୋଧୟେତ୍ । ୧୨ ।

ଚତୁର ବ୍ୟକ୍ତି, ସର୍ପ, ନୃପ, ବ୍ୟାଘ୍ର, ବିରୁଡ଼ି, ବାଳକ, ପରର କୁକୁର
ଓ ମୂର୍ଖ ଲୋକ ଶୋଇଥିଲେ ତାକୁ ଉଠାଇବାକୁ କାହିଁ ନାହିଁ ।

ଅସମ୍ଭବଂ ନ ବଲ୍ଲବ୍ୟଂ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ଯଦି ଦୃଶ୍ୟତେ

ଶିଳା ଚରତି ପାନାୟଂ ଗୀତଂ ଗାୟତି ବାନରଃ । ୧୩ ।

ଅସମ୍ଭବ କଥା ସ୍ଵତନ୍ତ୍ରରେ ଦେଖିଥିଲେ ମଧ୍ୟ କାହା ଆଗରେ କହିବା
ଅନୁଚିତ । କାରଣ ପଥର ପାଣିରେ ଭାସୁଛି କିମ୍ବା ମାଙ୍କଡ଼ ଗୀତ ଗାଉଛି,
ଏକଥା ଜାଣିଲେ କିଏ ଅବା ବିଶ୍ଵାସ କରିବ ?

ଅନ୍ୟାୟୋପାଜିତଂ ବ୍ରବ୍ୟଂ ଦଶବର୍ଷାଣି ଚିଷ୍ଟତି

ପ୍ରାକ୍ତେ ଚୈକାଦଶେ ବର୍ଷେ ସମ୍ଭବଂ ଚ ବିନଶ୍ୟତି । ୧୪ ।

ଅନ୍ୟାୟ ଉପାୟରେ ଅର୍ଜିତ ବ୍ରବ୍ୟ ଦଶବର୍ଷ ପାଇଁ ରହେ । କିନ୍ତୁ
ପରେ ଏକାଦଶ ବର୍ଷରେ ମୂଳ ସହିତ ସମସ୍ତ ବ୍ରବ୍ୟ ବିନାଶ ହୁଏ ।

ଅନଭ୍ୟାସେ ବିଷଂ ବିଦ୍ୟା ଅଜୀର୍ଣ୍ଣେ ଭୋଜନଂ ବିଷମ୍

ବିଷମ୍ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦରିଦ୍ରସ୍ୟ ବୃଦ୍ଧସ୍ୟ ଚରୁଣା ବିଷମ୍ । ୧୫ ।

ବିଦ୍ୟାକୁ ବାରମ୍ବାର ଅଭ୍ୟାସ ନକଲେ ତାହା ବିଷତୁଲ୍ୟ ମନେ
ହୁଏ । ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ରୋଗୀ ପକ୍ଷରେ ଭୋଜନ ବିଷତୁଲ୍ୟ, ଦରିଦ୍ର ପକ୍ଷରେ

ବହୁକୁଟୁମ୍ବ ବିଶିଷ୍ଟ ଯରିବାର ଓ ବୃଦ୍ଧ ପକ୍ଷରେ ଯୁବତୀନାରୀ ବିଷତୁଲ୍ୟ
ପ୍ରତୀତ ହୁଏ ।

ଅନ୍ୟାସି ଜଳ ଜହ୍ନନଂ ଦୁର୍ଗୋ ଦୁର୍ଗନିବାସି ନାମ୍

ସ୍ଵରୂମିଃ ଶ୍ଵାପଦାଦାନଂ ରାକ୍ଷୋ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଟଂ ବଳମ୍ । ୧୬ ।

ଜଳଚର ଜୀବମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଜଳ ହେଉଛି ଦୁର୍ଗ ତୁଲ୍ୟ । ଦୁର୍ଗରେ ବାସ
କରୁଥିବା ଲୋକେ ଦୁର୍ଗକୁ ଆତ୍ମରକ୍ଷାର ସ୍ଥଳ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ
କରି ଥାନ୍ତି । ଶ୍ଵାପଦମାନେ ନିଜର ବାସଭୂମିକୁ ଦୁର୍ଗ ବୋଲି
ମନେକରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ରାଜାଙ୍କର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଳରୂପେ ବିବେଚିତ ହୁଅନ୍ତି ।

ଅବିଦ୍ୟଃ ପୁରୁଷଃ ଶୋଚ୍ୟଃ ଶୋଚ୍ୟଂ ମୈଥୁନପ୍ରଜମ୍

ନିରାହାରଃ ପ୍ରଜାଃ ଶୋଚ୍ୟଃ ଶୋଚ୍ୟଂ ରାଜ୍ୟମନାୟକମ୍ । ୧୭ ।

ପୁରୁଷ ବିଦ୍ୟା ଅର୍ଜନ ନକଲେ, ମୈଥୁନ ନିଷ୍ଠଳ ହେଲେ / ଅର୍ଥାତ୍
ସନ୍ତାନ ଜାତ ନହେଲେ / ରାଜା ଥିବା ଦେଶରେ ପ୍ରଜା ଖାଇବାକୁ ନପାଇ
ମୃତ୍ୟୁବରଣ କଲେ ଓ ରାଜ୍ୟରେ ଅରାଜକତା ଦେଖାଦେଲେ ଚିତ୍ତାର
କାରଣ ହୋଇଉଠେ । କାରଣ ଏହାଦ୍ଵାରା ବ୍ୟକ୍ତି, ଯରିବାର, ଜାତି ଓ
ଦେଶ ସମସ୍ତେ ଦୁଃଖ ଏବଂ ଅଶାନ୍ତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଅନ୍ତି ।

ଅନୃତଂ ସାହସଂ ମାୟା ମୂର୍ଖଦମ୍ ଅତି ଲୋଭତା

ଅଶୌଚବ୍ଦଂ ନିର୍ଦୟବ୍ଦଂ ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ ଦୋଷଃ ସ୍ଵଭାବଜଃ । ୧୮ ।

ସାଧାରଣତଃ ମିଛ କହିବା, ଦୁଃସାହସ କରିବା, ଈ୍ଵଳନା, ମୂର୍ଖତା,
ଅତିଲୋଭ, ଅଶୌଚ ଆଚରଣ, ନିର୍ଦୟତା ଆଦି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ମାନଙ୍କର
ସ୍ଵଭାବଜାତ ଦୋଷ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି ।

ଅତଃସାର ବିହୀନାମ୍ ଉପଦେଶୋ ନ କାୟତେ
ମଳୟାଚଳ ସଂସର୍ଗାତ୍ ନ ବେଶୁଷ୍ୟନ୍ନାୟତେ । ୧୯ ।

ନିଜକୁ ନଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ପକ୍ଷରେ ଉପଦେଶ ମୂଲ୍ୟହୀନ । ଯେପରି ମଳୟ
ପର୍ବତରୁ ପ୍ରବାହିତ ବାୟୁ ବାଉଁଶ ବୁଦାରୁ ଚନ୍ଦନର ସୁବାସ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ
ନାହିଁ ସେହିପରି ଉପଦେଶ ତାର କୌଣସି ଉପକାର କରିପାରେ ନାହିଁ ।

ଅତର୍ଗତ ମଳୋ ଦୃଷ୍ଟସ୍ଥାର୍ଥସ୍ଥାନ ଶତୈରପି
ନଶୁଦ୍ୟତି ଯଥା ଭାଷାଂ ସୁରାୟା ଦାହିତଂ ଚ ଯତ୍ । ୨୦ ।

ସୁରା ବା ମଦ୍ୟ ପାତ୍ରକୁ ନିଆଁରେ ଦାହ କଲେ ତାହା ଯେପରି ଶୁଦ୍ଧହୁଏ
ନାହିଁ ସେହିପରି ଖଳ ବ୍ୟକ୍ତି ଶହେ ତାର୍ଥସ୍ଥାନ ଭ୍ରମଣ କଲେ ମଧ୍ୟ ତା'ର
ଚରିତ୍ରରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଅକୃଷ୍ଟ ଫଳମୁକାନ୍ତି ବନବାସରତିଃ ସଦା
ବୁରୁତେଃହରହଃ ଶ୍ରୀଦମ୍ ରକ୍ଷିଃ ବିପ୍ରଃ ସ ଉଦ୍ୟତେ । ୨୧ ।

କୃଷି ହୋଇନଥିବା ଜମିରୁ ଫଳ ମୂଳ ଖାଇ ଯେ ସର୍ବଦା ବଣରେ
ବାସକରନ୍ତି, ଅରରହ ଶ୍ରାବ୍ଧ କରନ୍ତି । ସେହିପରି ବିପ୍ରଙ୍କୁ ରକ୍ଷି କୁହାଯାଏ ।

ଅଗ୍ନିରାପଃ ସ୍ଥାୟା ମୂର୍ଖଃ ସର୍ପୋ ରାଜକୁଳାନ୍ତି ଚ
ନିତ୍ୟଂ ଯତ୍ସେନ ସେବ୍ୟାନ୍ତି ସଦ୍ୟଃ ପ୍ରାଣହରାଣି ଷତ୍ । ୨୨ ।

ଅଗ୍ନି, ଜଳ, ସ୍ତ୍ରୀ, ମୂର୍ଖ, ସର୍ପ ଓ ରାଜକର୍ମଚାରୀ ମାନଙ୍କୁ ଯଦ୍
ସଦାକାରେ ଅର୍ପାତ୍ ସାବଧାନତାର ସହିତ ସେବା କରିବା ଉଚିତ୍ । କାରଣ
ଅସାବଧାନ ହେଲେ ଏହି ଛଅଟି ପ୍ରାଣ ବିନାଶର କାରଣ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଅୟୁତଂ ସ୍ବାମିନୋ ଯୁତଂ ଯୁତଂ ନାତସ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟଶମ୍
ଅମୃତଂ ରହେବ ମୃତ୍ୟୁବିଷଂ ଶଙ୍କର ଭୃଷଣମ୍ । ୨୩ ।

ଅଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରଭୃତିରେ ମୂଲ୍ୟବାନ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ମୂଲ୍ୟହୀନ ହୋଇଥାଏ
ଏବଂ ଯୋଗ୍ୟ ଲୋକଠାରେ ମୂଲ୍ୟହୀନ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ମୂଲ୍ୟବାନ
ହୋଇଥାଏ । ଯେପରି ଯେଉଁ ବିଷକୁ ପାନକରି ରାତ୍ନ ମୃତ୍ୟୁବରଣ
କରିଥିଲା ସେହି ବିଷକୁ ପାନକରି ଶିବଙ୍କର ଶରୀରର ଶୋଭା ବର୍ଦ୍ଧନ
ହୋଇଥିଲା ।

ଆପଦାଥେ ଧନଂ ରକ୍ଷେଦ୍ଦାରାନ୍ ରକ୍ଷେଦ୍ନୈରପି
ଆତ୍ମାନଂ ସତତଂ ରକ୍ଷେଦ୍ ରୈରପି ଧନୈରପି । ୨୪ ।

ବିପଦ ଆପଦ ପାଇଁ ଧନ ସଞ୍ଚୟ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଧନ ବିନିମୟରେ
ପତ୍ନୀକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଉଚିତ୍ । କିନ୍ତୁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ପତ୍ନୀ ଧନ
ବିନିମୟରେ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଆପଦାଂ ଜୟତଃ ପତ୍ନୀ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଶାମ ସଂଯମଃ
ତଜ୍ଜୟଃ ସଂପଦାଂ ମାର୍ଗୋ ଯେନେଷୁଂ ତେନ ଗମ୍ୟତାମ୍ । ୨୫ ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ମାନଙ୍କୁ ସଂଯତ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଅସଂଗତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣ
ବିପଦର କାରଣ ହୋଇଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଯେ ଅସଂଯତ ତା' ଆଗରେ
ବିପଦର ମାର୍ଗ ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଦ୍ଘୋଷିତ ହୋଇଯାଏ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣଙ୍କୁ ସଂଯତ
କରିପାରିଲେ ମଣିଷ ସୁଖ ସମ୍ପଦ ଲାଭ କରିଥାଏ । ସଂଯମ ଓ ଅସଂଯମ,
ସୁଖ ଓ ଦୁଃଖର ମାର୍ଗ ରୂପେ ପରିଚିତ । ଏଥିରୁ ଯେଉଁ ମାର୍ଗରେ ଇଚ୍ଛା
ସେହି ମାର୍ଗରେ ଯାଅ ।

ଆୟୁର୍ବେଦ କୃତାଭ୍ୟାସଃ ସର୍ବେଷାଂ ପ୍ରିୟବର୍ତ୍ତନଃ
ଆର୍ଯ୍ୟଶାଳଗୁଣୋ ପେତଃ ଏଷ ବୈଦ୍ୟାବିଧାୟତେ । ୨୬ ।

ଚିକିତ୍ସା ବିଦ୍ୟାରେ ଯେ ପ୍ରତୀକ୍ଷା, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯେ ସ୍ବେଦ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖନ୍ତି, ଯେ ଆର୍ଯ୍ୟ ସୁଲଭ ସ୍ବଭାବ ଓ ଗୁଣ ସଂପନ୍ନ, ତାଙ୍କୁ ରାଜବୈଦ୍ୟ ପଦରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ।

ଆଜୀବନ ସ୍ୟାତ୍ ପ୍ରଣୟଃ କୋପସ୍ତତ ସ୍ବଶରୀରଃ
ପରିତ୍ୟାଗଃ ନିଃସଙ୍ଗୋ ଭବତି ହି ମହାତ୍ମାନାମ୍ । ୧୭୭।

ଆଜୀବନ ଯେ ପ୍ରୀତିକୁ ପାଳନ କରନ୍ତି, ଯାହାକର କ୍ରୋଧ ସ୍ବଶରୀର, ଯେ ତ୍ୟାଗୀ ଓ ନିଃସଙ୍ଗ, ତାଙ୍କୁ ମହାପୁରୁଷ କୁହାଯାଏ ।

ଆହାରଂ ବୃନ୍ନଶଂ ସ୍ବାଶାଂ ବୁଦ୍ଧିଃ ତାପାଂ ଚତୁର୍ଭୁଜା
ସତ୍ତ୍ବଗୁଣୋ ବ୍ୟବସାୟଃ କାମଃ ଷ୍ଟ ଗୁଣଃ ସୁତଃ । ୧୭୮।

ସ୍ବା ମାନକର ଆହାର ପୁରୁଷଙ୍କ ତୁଳନାରେ ବୁଦ୍ଧିଗୁଣ, ବୁଦ୍ଧି ତାଙ୍କର ଚାରିଗୁଣ, ବ୍ୟବସାୟ ବୁଦ୍ଧି ଉପଗୁଣ ଓ କାମଶକ୍ତି ଆଠଗୁଣ ଅଧିକ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଆୟୁଷଃ କ୍ଷଣ ଏକୋଽପି ନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ କୋଟିଭିଃ
ସତେତ୍ ନିରର୍ଥକଂ ନୀତଃ କା ନୁ ହାନିସ୍ତ ତୋଽଧିକମ୍ । ୧୭୯।

ଜୀବନର ପ୍ରତିଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମୂଲ୍ୟବାନ ଓ ମହତ୍ତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ । ତେଣୁ ବୃଥାରେ ସମୟ ଅପତୟ କରିବା ଅନୁଚିତ । କାରଣ କୋଟିଏ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରା ଦେଲେବି ତାହା ଫେରିଆସେ ନାହିଁ । ମୂଲ୍ୟବାନ ସମୟକୁ ଅଯଥାରେ ନଷ୍ଟ କଲାପରି କ୍ଷତିଠାରୁ ଜୀବନରେ ଆଉ ଅଧିକ କ୍ଷତି କଣ ଅଛି ?

ଆସ୍ତଦୋଷାତ୍ ଭବେତ୍ ମୃତ୍ୟୁଃ ପରଦୋଷାତ୍ ଚନକ୍ଷୟଃ
ରାଜଦୋଷାତ୍ ଭବେନ୍ନାଶୋ ବ୍ରହ୍ମ ଦୋଷାତ୍ କୁଳକ୍ଷୟଃ । ୧୮୦।

ସିଦ୍ଧ ଲୋକମାନଙ୍କ ସହିତ ଶତ୍ରୁତାରୁ ମୃତ୍ୟୁ, ଅନ୍ୟ ସହିତ ଶତ୍ରୁତାରୁ ଧନକ୍ଷୟ, ରାଜାଙ୍କ ସହିତ ଶତ୍ରୁତା କଲେ ବିନାଶ ଓ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ସହ ଦ୍ରୋହ ଆଚରଣ କଲେ କୁଳନାଶ ହୋଇଥାଏ ।

ଆତ୍ମାପରାଧ ବୃକ୍ଷସ୍ୟ ପଳାନ୍ୟତାନି ଦେହିନାମ୍
ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୁଃଖ ରୋଗାଣି ବନ୍ଧନବ୍ୟସନାନି ଚ । ୧୮୧।

ନିଜର କର୍ମପଳ ହେତୁ ଦରିଦ୍ରତା, ରୋଗ, ଦୁଃଖ, ବନ୍ଧନ ଓ ବିପତ୍ତି ମିଳିଥାଏ । ତେଣୁ କରୁଥିବା କର୍ମ ପ୍ରତି ସର୍ବଦା ସଚେତନଶୀଳ ହେବା ଉଚିତ ।

ଉଚ୍ଚିତାକାର ଚରୁଷୋ ବଳବାନ୍ ପ୍ରିୟଦର୍ଶନଃ
ସମୟଃ ସ୍ବାମୀଭକ୍ତଃ ପ୍ରତିହାରୀ ସ ଭବ୍ୟତେ । ୧୮୨।

ସୂଚନା ଦେବାମାତ୍ରେ ଯେ କଥାର ମର୍ମ ବୁଝିପାରେ, ଯିଏ ପରାକ୍ରମଶାଳୀ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ମଣ୍ଡିତ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପରାୟଣ ଓ ପ୍ରଭୁଭକ୍ତ ସେ ପ୍ରତିହାରୀ ପଦପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ।

ଉପକାର ଗୃହୀତେନ ଶତ୍ରୁଣା ଶତ୍ରୁମୁଖରେତ୍
ପାଦଲଗ୍ନଂ କରସ୍ଥେନ କଞ୍ଚକେନେବ କଞ୍ଚକେନ । ୧୮୩।

ପାଦରେ ପଶି ଯାଇଥିବା କଞ୍ଚାକୁ ଯେପରି ଅନ୍ୟ ଏକ କଞ୍ଚା ଦ୍ବାରା ବାହାର କରାଯାଏ, ସେହିପରି ଉପକାର ଦ୍ବାରା ଅନ୍ୟର ଶତ୍ରୁକୁ ବଶୀଭୂତ କରି ତାହାରି ସାହାଯ୍ୟରେ ଆପଣାର ଶତ୍ରୁକୁ ନିପାତ କରିବା ଉଚିତ ।

ଉତ୍ସବେ ବ୍ୟସନେ ଚୈବ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷେ ରାଷ୍ଟ୍ରବିପ୍ଳବେ
ରାଜଦ୍ବାରେ ଶୁଶାନ୍ତେ ଚ ଯଦ୍ଭିକ୍ଷତି ସ ବାନ୍ଧବଃ । ୧୮୪।

ଉସବ, ବିପଦ, ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ, ଦେଶରେ ବିପ୍ଳବ ସମୟରେ ତଥା ରାଜଦ୍ବାର
ଓ ଶୁଶାନ୍ନରେ ଯେଉଁ ବନ୍ଧୁ ପାଖରେ ଥାଏ ତାକୁ ପ୍ରକୃତ ବନ୍ଧୁ କୁହାଯାଏ ।

ରଣଶେଷଣାଶ୍ରିଶେଷୋ ବ୍ୟାଥଶେଷସ୍ତଥୈବ ଚ
ପୁନଶ୍ଚ ବର୍ଷତେ ଯସ୍ମାନ୍ନୟାଲେଷ୍ୟ ନ ରକ୍ଷୟେତ୍ । ୩୫ ।

ରଣକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିଶୋଧ କରିବା ଉଚିତ । ନିଆଁକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲିଭାଇ
ଦେବା ଏବଂ ରୋଗ ମୁକ୍ତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । କାରଣ ରଣ, ଅଗ୍ନି ଓ
ବ୍ୟାଧିର ଅବଶେଷ ରହିଲେ ତାହା ପୁଣି ବଢ଼ିଯାଏ ।

ରଣକର୍ତ୍ତା ପିତା ଶତ୍ରୁଃ ମାତା ଚ ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ
ଭାର୍ଯ୍ୟା ରୂପବତୀ ଶତ୍ରୁଃ ପୁତ୍ରଃ ଶତ୍ରୁରପଶ୍ଚିତଃ । ୩୬ ।

ରଣ କରିଥିବା ପିତା, ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ମାଆ, ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ମୂର୍ଖ
ପୁତ୍ର ଶତ୍ରୁ ରୂପେ ବିବେଚିତ ହୁଅନ୍ତି । କାରଣ ଏମାନେ ସବୁବେଳେ
ଜୀବନକୁ ଦୁଃଖ, ଜଳଜିତ ଓ ଦୁଃସହ କରିଥାନ୍ତି ।

ଏକେନାପି ସୁବୁକ୍ଷେଣ ପୁଷ୍ପିତେନ ସୁଗନ୍ଧିନା
ବାସିତମ୍ ତଦବନଂ ସର୍ବଂ ସୁପୁତ୍ରେଣ କୁଳଂ ଯଥା । ୩୭ ।

ସୁଗନ୍ଧ ପୁଷ୍ପଯୁକ୍ତ ଗୋଟିଏ ବୃକ୍ଷଦ୍ବାରା ସମଗ୍ର ବନଭୂମି ସୁବାସିତ
ହେଲାପରି ଏକମାତ୍ର ସୁପୁତ୍ର ଦ୍ବାରା କୁଳ ଉତ୍ତଳ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
ମାତା, ପିତା ତଥା ବଂଶର ଗୌରବ ବୃଦ୍ଧିହୁଏ ।

ଏକେନାପି କୁବୁକ୍ଷେଣ କୋଟରଘ୍ନେନ ବହିନା
ଦହ୍ୟତେ ତଦବନଂ କୁପୁତ୍ରେଣ କୁଳଂ ଯଥା । ୩୮ ।

ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟ ଗଛର କୋରଡ଼ରେ ଥିବା ଅଗ୍ନିଦ୍ବାରା ସାରା ବଣ ଭୁଞ୍ଜି

ଯୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହେବାପରି, ଏକମାତ୍ର କୁପୁତ୍ର ଦ୍ବାରା ବଂଶର ପ୍ରତିଷ୍ଠା
ଧ୍ବଂସ ହୋଇଯାଏ ।

ଏକାକ୍ଷର ପ୍ରଦାତାରଂ ଯୋଗ ଗୁରୁଂ ନାଭିବିନ୍ଦତେ
ଶ୍ବାନ ଯୋନିଶତଂ ଭୂତା ଚାଷ୍ଟାଲେଷୁ ଅଭିଜାୟତେ । ୩୯ ।

ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଗୁରୁ ପଦବାଚ୍ୟ
ଅଟେ । ସେପରି ଗୁରୁଙ୍କୁ ଯିଏ ଭକ୍ତି ନକରେ, ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ଶହେଥର କୁକୁର
ଯୋନିରେ ଜନ୍ମନିଏ ଏବଂ ଘୃଣାର ପାତ୍ର ହୋଇଥାଏ ।

ଏକାହାରେଶ ସବୁଷ୍ଟଃ ଷ୍ଟବର୍ଜନଂ ନିରତ ସୁଦା
ରତୁ କାକାଭିଗାମୀ ଚ ସ ବିପ୍ରେଃ ଦ୍ବିଜ ଉଚ୍ୟତେ । ୪୦ ।

ଦିନକୁ ଅରେ ମାତ୍ର ଭୋଜନ କରୁଥିବା, ସର୍ବଦା ନିଜର ଷ୍ଟବର୍ଜନ
ଯଥା- ପଠନ, ପାଠନ, ଯଜନ, ଯାଜନ, ଦାନ ଗ୍ରହଣ ଓ ପ୍ରଦାନ
କରୁଥିବା ଏବଂ ରତୁ କାଳରେ ସହବାସ କରୁଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ ହିଁ ଦ୍ବିଜ
କୁହାଯାଏ ।

ଏକୋଦର ସମୁଦଭୂତା ଏକ ନକ୍ଷତ୍ର ଜାତକାଃ
ନ ଭବନ୍ତି ସମାଃ ଶୀତଳ ଯଥା ବଦରି କଞ୍ଚକାଃ । ୪୧ ।

ସମସ୍ତକର ଆଚରଣ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ଜଣକର ଆଚରଣ ସହିତ ଅନ୍ୟ
ଜଣକର ଆଚରଣ ସମାନ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏପରିକି ଗୋଟିଏ ଗର୍ଭରୁ ଓ
ଗୋଟିଏ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଜନ୍ମ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଦୁହିଁଙ୍କର ଆଚରଣ ଏକ ହୁଏ
ନାହିଁ, ଯେପରି ବରକୋଳି ଗଛରେ ଥିବା କଞ୍ଚାସବୁ ସମାନ
ହୋଇନଥାନ୍ତି ।

କିଂ କୁଳେନ ବିଶାଳେନ ଗୁଣହୀନସ୍ତୁ ଯୋ ଜରଃ

ଅକୁଳାନୋଽପି ଶାସ୍ତ୍ରଣୋ ଦୈବ ତେରପି ପୁଲ୍ୟତେ । ୪୭ ।

ଉଚ୍ଚ କୁଳରେ ଜାତ ହୋଇ ଗୁଣହୀନ ହେଲେ ଲାଭ କଣ ? କିନ୍ତୁ ନୀଚ କୁଳରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଗୁଣୀଲୋକକୁ ଦେବତାମାନେବି ପୂଜା କରନ୍ତି ।

କୁ ଦେଶଂ ଚ କୁବୃତ୍ତିଂ ଚ କୁ ଭାର୍ଯ୍ୟାଂ କୁ ଜନା ତଥା

କୁ ବ୍ରବ୍ୟଂ ଚ କୁଭୋଜ୍ୟଂ ଚ ବର୍ତ୍ତୟେତୁ ବିଚକ୍ଷଣଃ । ୪୮ ।

କୁଶିମାନ ଲୋକେ ମନ୍ଦ ଦେଶ, ମନ୍ଦ ବୃତ୍ତି, ଦୁଷ୍ଟ ଭାର୍ଯ୍ୟା, କୁ ନଦୀରେ ସ୍ନାନ, କୁସିତ ବସ୍ତ୍ର ଗ୍ରହଣ ଓ କୁ ଭୋଜନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଥାନ୍ତି । କାରଣ ଏହାଦ୍ୱାରା କେତେବେଳେ ଯେ ପ୍ରାଣ ଯିବ କହିହେବ ନାହିଁ ।

କୋକିଳାନାଂ ସ୍ୱରୋ ରୂପଂ ନାରୀରୂପଂ ପତିବ୍ରତା

ବିଦ୍ୟାରୂପଂ କୁରୁପାଶାଂ କ୍ଷମାରୂପଂ ତପସ୍ୱୀନାମ୍ । ୪୯ ।

କୋକିଳି ଅସୁନ୍ଦର ହେଲେବି ସୁମଧୁର ସ୍ୱର ତା'ର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ । ସେହିପରି ପତିବ୍ରତା ଧର୍ମ ନାରୀର, ବିଦ୍ୟା ଅସୁନ୍ଦର ବ୍ୟକ୍ତିର ଏବଂ କ୍ଷମା ଗୁଣ ତପସ୍ୱୀ ମାନଙ୍କର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ । ତେଣୁ ବାହ୍ୟ ରୂପ ମୂଲ୍ୟହୀନ । କାରଣ, ଗୁଣ ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଥାଏ ।

କଷ୍ଟା ବୃତ୍ତିଃ ପରାଧୀନା କଷ୍ଟୋ ବାସୋ ନିରାଶ୍ରୟଃ

ନିର୍ଜନୋ ବ୍ୟବସାୟସ୍ତ ସର୍ବ କଷ୍ଟା ଦରିଦ୍ରତା । ୫୦ ।

ପରାଧୀନ ହୋଇ ଜୀବିକା ଅର୍ଜନ କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ

କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ । ନିରାଶ୍ରୟ ହୋଇ ବାସକରିବା କଷ୍ଟକର । ନିର୍ଜନ ବ୍ୟକ୍ତି ପକ୍ଷରେ ବ୍ୟବସାୟ କରିବା ଆହୁରି କଷ୍ଟକର । କିନ୍ତୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଜୀବନ ସବୁଠାରୁ କଷ୍ଟକର ।

କୋଽତିଭାରଃ ସମର୍ଥାନାଂ କିଂ ଦୂରଂ ବ୍ୟବସାୟିନାମ୍

କୋ ବିଦେଶଃ ପ୍ରବିଦ୍ୟାନାଂ କଃ ପର ପ୍ରିୟବାଦିନାମ୍ । ୫୧ ।

ସାମର୍ଥ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ପକ୍ଷରେ ଭାର ଉତ୍ତୋଳନ କଷ୍ଟ ସାଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ବ୍ୟବସାୟୀ ପକ୍ଷରେ ଦୂରଗମନ କିଛି ନୁହେଁ । ପଣ୍ଡିତ ଲୋକେ ଦେଶ ବିଦେଶରେ ଚଳିବାରେ କଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମଧୁର ଓ ପ୍ରିୟକଥା କହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ପକ୍ଷରେ କେହି ପରନୁହନ୍ତି ।

କୃପୋଦକଂ ବଟଂ ଶ୍ୟାମା ସ୍ତ୍ରୀ ତେଷୁ କାଳୟଃ

ଶୀତକାଳେ ଇବେତୁଷ୍ଠଂ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳେ ଚ ଶୀତଳମ୍ । ୫୨ ।

କୃପକଳ, ବରଗଛର ଛାଇ, ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଇଟା ତିଆରି ଘର ଶୀତଳ କାଳରେ ଉଷ୍ମ ଓ ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାଳରେ ଶୀତଳ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ ।

କୁଳଶୀଳଶୁଣୋପେତଃ ସର୍ବଧର୍ମ ପରାୟଣଃ

ପ୍ରବୀଣଃ ପ୍ରେମଶାୟସ୍ତୋ ଧର୍ମାୟ ଯୋ ବିଧୀୟତେ । ୫୩ ।

ସବୁଲୋକ ଧର୍ମାଧ୍ୟକ୍ଷ ବା ବିଚାରପତି ହୋଇପାରିବେ ନାହିଁ । ସାଧାରଣ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ତୁଳନାରେ କେତେକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗୁଣ ଓ ଦକ୍ଷତା ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଚାରପତି ହେବା ଉଚିତ । ଯେ ବିଚାରପତି ହେବେ ସେ କୁଳୀନ, ସର୍ବ ସ୍ୱଭାବ ସମ୍ପନ୍ନ ଗୁଣୀ, ଲୋକଧର୍ମ, ସମାଜ ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟରେ ଅଭିଜ୍ଞ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

କିଁ କରିଷ୍ୟତି ବକ୍ତା ତ ଶ୍ରେୀତା ଯନ୍ତ୍ର ନ ବିଦ୍ୟତେ

ନରୁ-କ୍ଷପଣକେ ଦେଶେ ରଜକଃ କିଁ କରିଷ୍ୟତି । ୪୯ ।

ଯେଉଁଠାରେ ଶ୍ରେୀତା ନଥାନ୍ତି ସେଠାରେ ବକ୍ତା ବା କ'ଣ କରିବ । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଲୋକେ ଲଜ୍ଜଳା ସନ୍ୟାସୀ ପରି ଜୀବନଯାପନ କରନ୍ତି ସେଠାରେ ରଜକର ବା ପ୍ରୟୋଜନ କଣ ? ତେଣୁ ଶ୍ରେୀତା ବିନା ବକ୍ତା ଓ ବସ୍ତ୍ର ବିନା ରଜକର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ।

କିଁ ତୟା ତ୍ରିୟତେ ଧେବ୍ବା ଯାନ ଦୋରଥା ନା ରର୍ଭିଣା

କୋଃଧ୍ୟପୁତ୍ରେଣ କାତେନ ଯେ ନ ବିଦ୍ବାନ୍ ନ କର୍ତ୍ତିମାନ୍ । ୫୦ ।

ଦୁର୍ଭଧ ପ୍ରଦାନ କରିପାରୁ ନଥିବା ଓ ଗର୍ଭ ଧାରଣ କରିପାରୁ ନଥିବା ଗାଈରେ କି ପ୍ରୟୋଜନ ? ଯେଉଁ ପୁତ୍ର ଭକ୍ତିଭାବହୀନ ସେପରି ପୁତ୍ରର କନ୍ଦୁ ହେବାରେ କି ଲାଭ ?

କାମଧେନୁ ଗୁଣା ବିଦ୍ୟା ହ୍ୟକାଳେ ପଳଦାୟିନୀ

ପ୍ରବାସେ ମାତୁ ସଦୃଶୀ ବିଦ୍ୟା ଗୁପ୍ତଂ ଧନଂ ସୁଚମ୍ । ୫୧ ।

କାମଧେନୁ ସକଳ ଅଭାଷ ପୂରଣ କରିବା ପରି ବିଦ୍ୟା ସବୁକିଛି ଲାଭ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ବିଦେଶରେ ଥିବା ସମୟରେ ବିଦ୍ୟା ମାତାପରି ସହାୟ ହୁଏ । ତେଣୁ ବିଦ୍ୟା ଗୁପ୍ତଧନ ଅଟେ ।

କାଳଃ ପତତି ଭୂତାନି କାଳଃ ସଂହରତେ ପ୍ରଜାଃ

କାଳଃ ସୁପ୍ତେଷୁ କାଗର୍ଭି କାଳୋହି ଦୁରତି ବ୍ରମଃ । ୫୨ ।

କାଳ ସର୍ବଶକ୍ତି ମାନ । ସଂସାରର ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁକୁ ସେ କବଳିତ କରେ । କାଳ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ବିନାଶ କରେ । କାଳ ସର୍ବଦା ଜାଗ୍ରତ

ଥାଏ, ଏପରିକି ସମସ୍ତେ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ କାଳକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

କବୟଃ କିଁ ନ ପଶ୍ୟତି କିଁ ନ କୁର୍ବତି ଯୋଷିତଃ

ମଦ୍ୟାପାଃ କିଁ ନ ଜଞ୍ଜତି କିଁ ଖାଦତି ବାୟସଃ । ୫୩ ।

କବିମାନେ କଣ ନ ଦେଖନ୍ତି, ନାରୀମାନେ କଣ ବା ନ କରି ପାରନ୍ତି । ମଦ୍ୟପମାନଙ୍କ କଥାରେ ଶୀଳତା ନଥାଏ । ସେମାନେ ମନଇଚ୍ଛା ଗପି ଚାଲନ୍ତି । କୂଆଁମାନେ ସବୁକିଛି ଖାଇଥାନ୍ତି ।

କାମକ୍ରୋଧୋ ତଥା ଲୋଭଂ ସ୍ବାଦୁ ଶୃଙ୍ଗାର କୌତୁକେ

ଅତିନିଦ୍ରାତି ସେବେତ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ହ୍ୟସ୍ବ ବର୍ଜୟେତ୍ । ୫୪ ।

କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ସାଦିଷ୍ଟ ପଦାର୍ଥ ଖାଇବାର ଇଚ୍ଛା, ଶୃଙ୍ଗାର, କୌତୁକ, ଅତିନିଦ୍ରା ଓ ତୋଷାମଦ - ଏହି ଅସ୍ବ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନେ ବର୍ଜନ କରିବା ଉଚିତ ।

ଖନିତ୍ବା ହି ଖନିତ୍ରେଣ ଭୂତଳେ ବାରି ବିନ୍ଦତି

ତଥା ଗୁରୁଗତାଂ ବିଦ୍ୟାଂ ଶୁଶ୍ରୁଷୁଃ ଅଧ୍ବଗହ୍ବତି । ୫୫ ।

ଖଣିତ ବା ଶାବଳରେ ମାଟି ଖୋଳିଲେ ମନୁଷ୍ୟ ଜଳସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇପାରେ । ଅର୍ଥାତ୍ ମଣିଷ ମାଟିଖୋଳି ଯେତେତଳେ ପାଣି ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତା'କୁ ବାହାର କରିପାରେ । ସେହିପରି ଗୁରୁସେବା ଶିକ୍ଷା ସହିତ ମିଳିତ ହେଲେ ଶିଷ୍ୟ ପ୍ରକୃତ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରିପାରେ ।

ଗତେ ଶୋକେ ନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟା ଭବିଷ୍ୟଂ ନୈବ ଚିନ୍ତୟେତ୍

ବର୍ତ୍ତମାନେନ କାଳେନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ବିଚକ୍ଷଣଃ । ୫୬ ।

ବିଜ୍ଞାନୋକେ ସର୍ବଦା ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିଦେଇ
କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମତରେ ଗତକଥା ଭାବି ଦୁଃଖ କରିବା ଉଚିତ
ନୁହେଁ କି ଭବିଷ୍ୟତ କଥା ଅସଥା ଚିନ୍ତାକରି ସମୟ ନଷ୍ଟ କରିବା ଉଚିତ
ନୁହେଁ ।

ଗୁରୁଃ ଅଗ୍ନିଃ ଦ୍ଵିଜାତାନାଂ ବର୍ଣ୍ଣାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଗୁରୁଃ
ପତିରେକୋ ଗୁରୁଃ ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ ସର୍ବସ୍ୟାଭ୍ୟା ଗୃତୋ ଗୁରୁଃ । ୫୭।

ବ୍ରାହ୍ମଣର ଗୁରୁ ଅଗ୍ନି, ସମସ୍ତ ଜାତିର ଗୁରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନାରୀର ଗୁରୁ
ତାର ସ୍ଵାମୀ ଓ ଅତିଥି ସମସ୍ତଙ୍କର ଗୁରୁ ଅଟନ୍ତି ।

ଗୁଣୋ ଭୂଷୟତେ ରୂପଂ ଶାଳଂ ଭୂଷୟତେ କୁଳମ୍
ସିଦ୍ଧିର୍ଭୂଷୟତେ ବିଦ୍ୟା ଭୋଗୋ ଭୂଷୟତେ ଧନମ୍ । ୫୮।

ଗୁଣ ରୂପର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବଢ଼ାଏ, ସ୍ଵଭାବ ବଂଶର କାର୍ତ୍ତି ସିଦ୍ଧିଦ୍ଵାରା
ବିଦ୍ୟାର ମହତ୍ତ୍ଵ ଓ ଭୋଗ ଦ୍ଵାରା ଧନର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ ।

ଗୁଡ଼ଂ ମୈଥୁନଧର୍ମଂ ଚ କାଳେ କାଳେ ସଂଗ୍ରହମ୍
ଅପ୍ରମାଦମନାଜୟଂ ଚତୁଃ ଶିକ୍ଷେତ ବାୟସାତ୍ । ୫୯।

କାକଠାରୁ ଚାରୋଟି ଗୁଣ ଶିଖିବାର ଅଛି । ତାହାହେଲା,
ଗୋପନରେ ସହବାସ, ସର୍ବଦା ସଞ୍ଚୟ ମନେବୁଦ୍ଧି, ସର୍ବଦା ସତର୍କ ରହିବା
ଓ ଆଳସ୍ୟ ପରିତ୍ୟାଗ ।

ଗୃହାସକ୍ତସ୍ୟ ନୋ ବିଦ୍ୟା ନୋ ଦୟା ମାଂସ ଛୋଜିନଃ
ବ୍ରବ୍ୟ କୁର୍ୟସ୍ୟ ନୋ ସତ୍ୟଂ ସ୍ତ୍ରୈଶ୍ଵସ୍ୟ ନ ପବିତ୍ରତା । ୬୦।

ସର୍ବଦା ଗୃହପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ ବିଦ୍ୟା, ମାଂସ ଖାଇଥିବା

ଲୋକଠାରେ ଦୟା, ଲୋଭି ପକ୍ଷରେ ସତ୍ୟ କହିବା ଓ କାମୁକ
ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ ପବିତ୍ରତା ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଘୃତକୁମ୍ଭ ସମା ନାରୀ ତପ୍ରାଜାର ସମଃ ପୁମାନଂ
ତସ୍ମାତ୍ ଘୃତମ୍ ଚ ବହିଂ ଚ ନୈକତ୍ର ଛାପୟେଦ୍ ବୁଧଃ । ୬୧।

ନାରୀକୁ ଘୃତପୂର୍ଣ୍ଣ କୁମ୍ଭ ଓ ପୁରୁଷକୁ ଜଳତା ଅଜ୍ଞାର ସହ ତୁଳନା
କରାଯାଏ । ଘିଅକୁ ନିଆଁ ପାଖରେ ରଖିଲେ ତାହା ତରଳିଯାଏ । ତେଣୁ
ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷକୁ ଏକତ୍ର ଏବଂ ଏଜ୍ଞାତରେ ରଖିବା ଅନୁଚିତ୍ ।

ଚଳତ୍ୟେକେନ ପାଦେନ ତିଷ୍ଠ ତ୍ୟେକେନ ବୁଦ୍ଧିମାନଂ
ମା ସମାକ୍ଷ୍ୟ ପରଂ ସ୍ଥାନଂ ପୂର୍ବମାୟତନଂ ତ୍ୟଜେତ୍ । ୬୨।

ବୁଦ୍ଧିମାନ ବ୍ୟକ୍ତି ଗୋଟିଏ ପାଦ ପୂର୍ବସ୍ଥାନରେ ରଖି ଅନ୍ୟ ପାଦଟିକୁ
ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇଥାଏ । ସେହିପରି ଅନ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥାନ ନଦେଖି ପୂର୍ବ ଆଶ୍ରିତ
ସ୍ଥାନକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଅନୁଚିତ୍ ଯେ ଏପରି କରେ ସେ ନିଶ୍ଚିତ ସମସ୍ୟାର
ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଏ ।

ଚିନ୍ତାକ୍ଷରୋ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ବସ୍ତାଣାମା ତପୋ କୁରଃ
ଅସୌଭାଗ୍ୟ କୁରଃ ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ ଅଶ୍ଵାନାଂ ବନ୍ଧନଂ କୁରଃ । ୬୩।

ମଣିଷର ଚିନ୍ତା, ବସ୍ତ୍ରର ଖରା, ନାରୀର ବୈଧବ୍ୟ ଓ ଅଶ୍ଵର ବନ୍ଧନକୁ
କୁର ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଏ । କାରଣ ଚିନ୍ତାଦ୍ଵାରା ମଣିଷର, ଖରାଦ୍ଵାରା
ବସ୍ତ୍ରର, ସ୍ଵାମୀର ମୃତ୍ୟୁ ଦ୍ଵାରା ନାରୀର ଓ ବନ୍ଧନ ଦ୍ଵାରା ଅଶ୍ଵର କ୍ଷତି
ଘଟିଥାଏ ।

ଜୀର୍ଣ୍ଣମଳଂ ପ୍ରଶଂସତି ଭାର୍ଯ୍ୟାଂ ଚ ଗତ ଯୌବନମ୍
ରଣାତ୍ ପ୍ରତ୍ୟାଗତଂ ଶୂରଂ ଶସ୍ୟଂ ଚ ଗୃହମାଗତମ୍ । ୬୪।

ଭୋଜନ ପରେ ଯେଉଁ ଅଳ୍ପ ସମ୍ବଳରେ ହଜମ ହୁଏ ଲୋକେ ତାକୁ ଭଲମାନ ଅଳ୍ପ କହି ପ୍ରଶଂସା କରିଥାନ୍ତି । ସେହିପରି ଯୌବନ ଅତିକ୍ରମ କରିଥିବା ପଦ୍ମା, ଯୁବରେ ବିଭବ୍ୟା ହୋଇ ଯେଉଁଥିବା ତାର ଓ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଆସି ଘରେ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ପାରିଥିବା ଶ୍ୟାମଳ ସମସ୍ତେ ପ୍ରଶଂସା କରିଥାନ୍ତି ।

ଜନସଂଖ୍ୟାବୃଦ୍ଧି ଦୁଃଖୀ ତାପୟତି ବିପତ୍ତିସ୍ତୁ

ମୋହୟତି ତ ସମଗ୍ରୋ କଥମଧ୍ୟାଃ ସୁଖା ବହଃ । ୧୩ ।

ଧନ ଅର୍ଜନ ପାଇଁ ଲୋକଙ୍କୁ ଅନେକ ଦୁଃଖ ସହିବାକୁ ପଡ଼େ । ଧନ କ୍ଷୟ ହେଲେ ମନରେ ତତୋଧିକ ଦୁଃଖ ଜାତ ହୁଏ । ଧନର ମାତ୍ରା ଅଧିକ ହେଲେ ମନରେ ଗର୍ବ ଆସେ । ତେଣୁ ଯାହାକୁ ପାରବାସର, ସଂଶୟ କରିବାରେ ଓ ହରାଇବାରେ ଦୁଃଖ ସହିବାକୁ ପଡ଼େ, ସେହି ଅର୍ଥରୁ କେବେହେଲେ ସୁଖ ମିଳେ ନାହିଁ ।

ଜଳବିନ୍ଦୁ ନିପାତେନ କ୍ରମଶଃ ପୂର୍ଯ୍ୟତେ ଘଟଃ

ସହେତୁଃ ସର୍ବବିଦ୍ୟାନାଂ ଧର୍ମସ୍ୟତ ଧନସ୍ୟ ଚ । ୧୪ ।

ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ଜଳ ସଞ୍ଚିତ ହୋଇ ଜଳସାଗି ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ । ସେହିପରି ସମସ୍ତ ବିଦ୍ୟା, ଧର୍ମ ଓ ଧନ ସଞ୍ଚୟ କଲେ ମଣିଷ ଦିନେପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ କରିଥାଏ ।

ଜଳେ ତୈଳଂ ଖଳେ ଗୁହ୍ୟଂ ପାତ୍ରେ ଦାନଂ ମନାଗପି

ପ୍ରାଣେ ଶାସ୍ତ୍ରଂ ସ୍ୱୟଂ ଯାତି ବିସ୍ତାରଂ ବସୁ ଶକ୍ତିତଃ । ୧୫ ।

ଜଳରେ ଅଳ୍ପ ଚିକିଏ ତେଲ ପକାଇଲେ ତାହା ଆପେ ଆପେ ଚାଲି

ଲାଭ କରେ । ସେହିପରି ଦୁଃଖ ଲୋକଙ୍କୁ କୌଣସି ଗୁପ୍ତକଥା କହିଲେ, ସପ୍ତାବ୍ଦରେ ଦାନ ଦେଲେ ଓ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଲୋକଙ୍କୁ ଜ୍ଞାନ ବିତରଣ କଲେ ଆପେ ଆପେ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଜନିତା ତୋପନେତା ତ ଯସୁ ବିଦ୍ୟାଂ ପ୍ରୟତ୍ନତି

ଅନବାତା ଉତ୍ପ୍ରାଣ ପଞ୍ଚେତେ ପିତରଃ ସୁତଃ । ୧୬ ।

ଜନ୍ମଦାତା, ଗୁରୁ, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଅନବାତା ଓ ଜୟରୁ ରକ୍ଷା କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପିତା କୁହାଯାଏ ।

ଜାନାୟାତ୍ ପ୍ରେଷଣେ ବୃତ୍ତ୍ୟାନ୍ ବାନ୍ଧବାନ୍ ବ୍ୟସନାଗମେ

ମିତ୍ରଂ ତାପଦିକାଳେ ଚକାୟାଂ ଚ ବିଭବକ୍ଷୟେ । ୧୭ ।

ଭୂତ୍ୟକୁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ କରି ତାର ନିଷ୍ଠାପରତା ଜାଣିବା ଉଚିତ୍ । ଚକ୍ରମାନଙ୍କୁ ଦୁଃଖ ସମୟରେ, ମିତ୍ରଙ୍କୁ ବିପଦବେଳେ ଓ ପତ୍ନୀକୁ ସଂପଦ ନାଶ ସମୟରେ ଜାଣିବା ଉଚିତ୍ ।

ତ୍ୟଜେଦେକଂ କୂଳସ୍ୟାର୍ଥେ ଗ୍ରାମସ୍ୟାର୍ଥେ କୂଳଂ ତ୍ୟଜେତ୍

ଗ୍ରାମଂ ଜନପଦସ୍ୟାର୍ଥେ ଆତ୍ମାର୍ଥେ ପୃଥିବୀ ତ୍ୟଜେତ୍ । ୧୮ ।

କୂଳ ରକ୍ଷାପାଇଁ ଜଣକୁ ଓ ଗ୍ରାମ ପାଇଁ କୂଳକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ୍ । ସେହିପରି ଦେଶର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଗ୍ରାମକୁ ଓ ଆତ୍ମ ରକ୍ଷାପାଇଁ ପୃଥିବୀକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

କୃଷକସ୍ୟ କୃତୋ ଧର୍ମୋ ବୃକ୍ଷନସ୍ୟ କୃତଃ କ୍ଷମା

ଚରଣ୍ୟାନାଂ ଚ କୃତଃ ସ୍ନେହଃ କୃତଃ ସତ୍ୟଂ ଚ କାମିନୀମ । ୧୯ ।

ବୋରଠାରେ ଦୟା ଧର୍ମ କିଛି ନଥାଏ । ଦୁଃଖ ଲୋକ କାହାକୁ କ୍ଷମା

ଦିଏ ନାହିଁ । ବେଶ୍ୟାଠାରେ ସ୍ୱେଦ ନଥାଏ କି କାମାତୁର ଲୋକ କଥାରେ
କିଛି ସତ ନଥାଏ ।

ଦୁଷ୍ୟନ୍ତି ଭୋଜନେବିପ୍ରା ମୟୁରାଃ ସନ ଗର୍ଜିତେଃ
ସାଧବଃ ପରସଂପରୋ ଖଳାଃ ପରବିପତ୍ତିଷ୍ଠ ॥୨୭॥

ଭୋଜନ ଦ୍ୱାରା ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି । ମୟୂରମାନେ ମେଘ
ଗର୍ଜନ ଶୁଣିଲେ, ସାଧୁମାନେ ଅନ୍ୟର ସମ୍ପଦ ଦର୍ଶନରେ ଓ ଖଳ
ଲୋକମାନେ ପରର ବିପଦରେ ଆନନ୍ଦିତ ହୁଅନ୍ତି ।

ତକ୍ଷକସ୍ୟ ବିଷଂଦତ୍ତେ ମଣିକାହୁ ମକ୍ଷକେ
ବୃକ୍ଷିକସ୍ୟ ବିଷଂ ପୁଚ୍ଛେ ସର୍ବାଙ୍ଗେ ଦୁର୍ଜନେ ବିଷମ୍ ॥୨୮॥

ସାପର ବିଷ ତାର ଦାନ୍ତରେ ଥାଏ । ମାଛିର ବିଷ ତାର ମକ୍ଷକରେ
ଥାଏ । ବିଛାର ବିଷ ଲାଙ୍ଗୁଡରେ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଜନର ବିଷ ତା'ର
ସର୍ବାଙ୍ଗରେ ଥାଏ ।

ବୃଣଂ ବ୍ରହ୍ମବିଦଃ ସ୍ୱର୍ଗଃ ବୃଣଂ ଶୂରସ୍ୟ ଜାତିତମ୍
ଜିତାକ୍ଷସ୍ୟ ବୃଣଂ ନାରୀ ନିସ୍ତୁହସ୍ୟ ବୃଣଂ ଜଗତ୍ ॥୨୯॥

ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ପାଇଁ ସ୍ୱର୍ଗସୁଖ, ବୀର ପାଇଁ ଜୀବନ, ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ ପାଇଁ
ନାରୀ ଓ ଅଭିଳାଷ ନଥିବା ଲୋକପାଇଁ ସଂସାର ବୃକ୍ଷ ଅଟେ । ଯେ
ପ୍ରକୃତରେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ସ୍ୱର୍ଗସୁଖ ବା ତା'ର କଣ ଆବଶ୍ୟକ । ବୀର
ନିକଟରେ ତା'ର ଜୀବନ ମୂଲ୍ୟହୀନ । ଯେ ବୀର ସେ ମାରେ ଅବା
ମରେ । ଆପଣାର ଜୀବନ ପାଇଁ ଶତ୍ରୁର ଶରଣାପନ
ହୁଏନାହିଁ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣକୁ ଜୟ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନାରୀର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ

ଆକର୍ଷଣ କରିପାରେ ନାହିଁ । ସେହିପରି କାମନା ରହିତ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ
ସଂସାର ମୂଲ୍ୟହୀନ ଅଟେ ।

ତାବଦ୍ ଭୟେଷୁ ଭେଦବ୍ୟଂ ଯାବଦ୍ ଭୟମନାଗତମ୍
ଆଗତଂ ତୁ ଭୟଂ ବାକ୍ଷ୍ୟ ପୁଞ୍ଜନବ୍ୟମତାକୟା ॥୩୦॥

ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୟ ଆସିନାହିଁ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନୁଷ୍ୟ ଭୟର ଭୟାବହତାକୁ
ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ । କିନ୍ତୁ ଭୟାନକ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହେଲେ କାତର ନହୋଇ
ସାହସର ସହିତ ତାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ଉଚିତ ।

ତ୍ୟକ୍ତ ଦୁର୍ଜନ ସଂସର୍ଗଂ ଭବ ସାଧୁ ସମାଗମମ୍
ବୁଦ୍ଧ ପୁଣ୍ୟମ୍ ହୋଭାବ୍ରମ୍ ସ୍ୱର ନିତ୍ୟମନିତ୍ୟତଃ ॥୩୧॥

ଖଳ ଲୋକମାନଙ୍କଠାରୁ ସଙ୍ଗ ଉପାଗ କରିବା ଉଚିତ । ସାଧୁ
ଲୋକମାନଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବା ଉଚିତ । ଦିନରାତି ପୁଣ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ
କରିବା ଉଚିତ । ଅନିତ୍ୟ ସଂସାରରେ ରହି ସର୍ବଦା ନିତ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହା
ଶାଶ୍ୱତ ବା ଚିରନ୍ତନ ସେହି ବିଷୟ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନଦେବା ଉଚିତ ।

ଦୂରତଃ ଶୋଭତେ ମୂର୍ଖୋ ଲକ୍ଷଣାତପତାବୃତଃ
ତାବତ୍ ଶୋଭତେ ମୂର୍ଖୋ ଯାବତ୍ କିଞ୍ଚିନ୍ନ ଭାଷତେ ॥୩୨॥

ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ବେଶ ପୋଷାକରେ ଆବୃତ ମୂର୍ଖ ଦୂରରୁ ସୁନ୍ଦର
ଦେଖାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିନଥାଏ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଶୋଭା ପାଉଥାଏ । ମାତ୍ର କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ତାର ମୂର୍ଖତା
ଜଣାପଡେ ଓ ସେ ନିହିତ ହୁଏ ।

ପୁଞ୍ଜନଃ ପ୍ରିୟବାଦୀ ଚ ନୈବ ବିଶ୍ୱାସ କାରଣମ୍
ମଧୁ ଡିଷ୍ଟତି ଜିହ୍ୱାଗ୍ରେ ହୃଦୟେ ତୁ ହଳାହଳମ୍ ॥୩୩॥

ଦୁଷ୍ଟଲୋକ ଯେତେ ପ୍ରିୟ କଥା କହିଲେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ଅନୁଚିତ । କାରଣ ତାର ଦୁଷ୍ଟରେ ମହୁ ଥିବା ବେଳେ ହୃଦୟ ହଳାହଳ ବିଷରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ । ସେ ଦୁଃଖ ସମୟରେ ମଧୁର କଥା କହି ମନ ଡୋଷିନିଏ ସିନା କିନ୍ତୁ କପଟରେ ସର୍ବନାଶ କରେ ।

**ଦୁର୍ଜନ ପରିହରଣ୍ୟା ବିଦ୍ୟାୟାଳଂ ବୃତୋଽପି ସନ୍
ମଣିନା ଭୂଷିତଃ ସର୍ପଃ ବିମସୌ ନ ଭୟକରଃ । ୭୯ ।**

ବିଦ୍ୟାରେ ମଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଯେ ଦୁଷ୍ଟ ସର୍ବଦା ତା'ର ସଜ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ । ମୂଲ୍ୟବାନ ମଣିରେ ଭୂଷିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଷଧର ସର୍ପ ଭୟକର ନୁହେଁକି ? ତେଣୁ ମଣିରେ ଭୂଷିତ ସର୍ପ ପରି ପଣ୍ଡିତ ଦୁର୍ଜନଠାରୁ ଦୂରରେ ରହିବା ବୁଦ୍ଧିମାନର କାମ ।

**ଦୁଷ୍ଟା ଭାର୍ଯ୍ୟା ଶଠଂ ମିତ୍ରଂ ମୃତ୍ୟୁଃ ଉତ୍ତର ଦାୟକଃ
ସସର୍ପେ ଚ ଗୃହେ ବାସୋ ମୃତ୍ୟୁରେବ ନ ସଂଶୟଃ । ୮୦ ।**

ଭାର୍ଯ୍ୟା ଯାହାର ଦୁଷ୍ଟରିତ୍ରା, ମିତ୍ର ଯାହାର ପ୍ରବଞ୍ଚକ, ମୃତ୍ୟୁ ଯାହାର ଉତ୍ତରଦାୟୀ, ସାପଥିବା ଘରେ ଯେ ବାସକରେ, ତା'ର ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ହେବାରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

**ଦୁର୍ଲ୍ଲଭଂ ପ୍ରକୃତଂ ବାକ୍ୟଂ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭଃ କ୍ଷେମକୃତ ସୂତଃ
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭା ସଦୃଶା ଭାର୍ଯ୍ୟା ଦୁର୍ଲ୍ଲଭଃ ସ୍ୱଜନପ୍ରିୟଃ । ୮୧ ।**

ସଂସାରରେ ସତ୍ୟ ଓ ପ୍ରିୟକଥା ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ମଙ୍ଗଳକାରୀ ଗୁଣବାନ ପୁତ୍ର ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ଆପଣ ସମ୍ମାନ ଭାର୍ଯ୍ୟା ପାଇବା ଯେପରି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ସେହିପରି ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନ, ହିତାକାଂକ୍ଷୀ ବନ୍ଧୁ ପାଇବା ମଧ୍ୟ

କଷ୍ଟକର । ତେଣୁ ପ୍ରିୟ ଓ ସତ୍ୟ କଥା, ଗୁଣବାନ ପୁତ୍ର, ନିଜ ସଦୃଶ ପତ୍ନୀ ଓ ହିତାକାଂକ୍ଷୀ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରାୟ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

**ଦୁର୍ବଳସ୍ୟ ବଳଂ ରାଜାଂ ବାକାନାଂ ରୋଦନଂ ବଳମ୍
ବଳଂ ମୂର୍ଖସ୍ୟ ମୌନିକଂ ଚୌରାଣାମ ଅନୃତଂ ବଳମ୍ । ୮୨ ।**

ଦୁର୍ବଳର ବଳରାଜା, ବାଳକ ମାନଙ୍କର ବଳ କ୍ରଦନ, ମୌନ ମୂର୍ଖର ବଳ ଓ ମିଛ କହିବା ହେଉଛି ଚୋର ମାନଙ୍କର ବଳ । ଦୁର୍ବଳକୁ ରାଜାହିଁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି । ଶିଶୁ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ନିଜର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରେ । ମୂର୍ଖ ନୀରବ ରହି ଓ ଚୋର ମିଛ କହି ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି ।

ଦାତୃତ୍ୱଂ ପ୍ରିୟବତ୍ତୃତ୍ୱଂ ଧାରତ୍ୱଂ ଉଚିତଞ୍ଜରା

ଅଭ୍ୟାସେନ ନ ଲଭ୍ୟତେ ଚତ୍ୱାରଃ ସହଜଗୁଣାଃ । ୮୩ ।

ଅଭ୍ୟାସ ଦ୍ୱାରା ଦାନଶୀଳ ହେବା, ପ୍ରିୟକଥା କହିବା, ଧାର ସ୍ୱଭାବର ହେବା ଓ ଉଚିତ ଅବସ୍ଥା ଡିଚାର କରିବା ଅତି ଗୁଣ ହୁଏ ନାହିଁ । କାରଣ ଏଗୁଡ଼ିକ ମଣିଷର ସହଜାତ ଗୁଣ, ଜନ୍ମ ସମୟରୁ ହିଁ ସ୍ଥିର ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଦେବଦ୍ରବ୍ୟଂ ଗୁରୁଦ୍ରବ୍ୟଂ ପରଦାରାଜିମର୍ଶନମ୍

ନିର୍ବାହଃ ସର୍ବଭୂତେଷୁ ବିପ୍ରଶ୍ୟାଣ୍ଡାଳ ଉତ୍ୟତେ । ୮୪ ।

ଦେବଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ଗୁରୁକର ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଯେ ଗ୍ରହଣ କରେ, ପର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଉପଭୋଗ କରେ ଓ ଷ୍ଟାନ, କାଳ, ପାତ୍ରର ବିଚାର ନରଖି ଜୀବିକା ଅର୍ଜନ କରେ ସେପରି ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଚାଣ୍ଡାଳ କୁହାଯାଏ ।

ଦୂରାଗତଂ ପଥଶ୍ରାନ୍ତଂ ବୃଥା ଚ ଗୃହମାଗତମ୍

ଅନର୍ତ୍ତଯିତ୍ୱା ଯୋ ଭୂତଂ ତେ ସ ବୈ ଚାଣ୍ଡାଳ ଉତ୍ୟତେ । ୮୫ ।

ନାରୀ ଓ ରାଜକର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ କେବେହେଲେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ନ ଚ ବିଦ୍ୟା ସମୋ ବନ୍ଧୁଃ ନ ଚ ବ୍ୟାଧି ସମୋରିପୁଃ ।

ନ ଚାପତ୍ୟସମଃ ସ୍ୱେହୋ ନ ଚ ଦୈବାତ୍ ପରଂ ବଳମ୍ । ୧୪ ।

ବିଦ୍ୟା ପରି ବନ୍ଧୁ କିମ୍ବା ରୋଗ ପରି ଶତ୍ରୁ ଏ ଦୁନିଆରେ କେହି ନାହିଁ । ପୁତ୍ର ସ୍ୱେହଠାରୁ ବଳି ସ୍ୱେହ କିଛି ନାହିଁ କି ଦୈବ ବଳଠାରୁ ବଳି ବଳବାନ୍ ଆଉ କେହି ନାହାଁତି ।

ନଦୀକୁଳେ ଚ ଯେ ବୃକ୍ଷାଃ ପରହସ୍ତଂ ଗତଂ ଧନମ୍

କାର୍ଯ୍ୟଂ ସ୍ତ୍ରୀ ଗୋଚରଂ ଯସ୍ୟ ସର୍ବଂ ଚ ବିପକଂ ଭବେତ୍ । ୧୫ ।

ନଦୀ କୂଳରେ ଥିବା ଗଛ ଯେ କୌଣସି ସମୟରେ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇପାରେ । ପର ହାତରେ ଥିବା ଧନ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗେ ନାହିଁ । କରିବାକୁ ଥିବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ଯଦି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଜାଣି ପାରନ୍ତି ତେବେ ସେ କାର୍ଯ୍ୟ ବିପକ ହୁଏ । କାରଣ ସେମାନେ ତାହାକୁ ଅନ୍ୟ ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ କରି ଦେଇଥାନ୍ତି ।

ନାରୀକେଳ ସମାକାରା ଦୃଶ୍ୟତେ ହି ସୁହୃଜନାଃ

ଅନ୍ୟେ ବଦରିକାକାରା ବହିରେବ ମନୋହରାଃ । ୧୬ ।

ପ୍ରକୃତ ବନ୍ଧୁମାନେ ନଡ଼ିଆ ପରି ବାହାରକୁ କଠୋର ଦେଖାଗଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ତର କୋମଳ ହୋଇଥାଏ, କିନ୍ତୁ ଦୁଷ୍ଟମାନେ ବାହାରକୁ ବରଜୋଳି ପରି ସୁନ୍ଦର ଓ କୋମଳ ଦେଖାଗଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ହୃଦୟ ଅତି କଠୋର ହୋଇଥାଏ ।

ନାସ୍ତି ବିଦ୍ୟାସମୋ ବନ୍ଧୁଃ ନାସ୍ତି ସତ୍ୟ ସମଂତପଃ

ନାସ୍ତି ରୋଗ ସମଂ ଦୁଃଖଂ ନାସ୍ତି ତ୍ୟାଗ ସମଂ ସୁଖମ୍ । ୧୭ ।

ବିଦ୍ୟାଠାରୁ ବଳି ଉପକାରୀ ବନ୍ଧୁ ନାହିଁ । ସତ୍ୟଠାରୁ ବଳି ତପସ୍ୟା କିଛି ନାହିଁ । ରୋଗ ପରି ଦୁଃଖ ନାହିଁ କି ତ୍ୟାଗ ସମ ସୁଖ୍ୟ ସଂସାରରେ କିଛି ନାହିଁ ।

ନ ଦେବୋ ବିଦ୍ୟତେ କାଷ୍ଠେ ନ ପାଷାଣେ ନ ଚ ମୃଣ୍ମୟେ

ଭାବେ ହି ବିଦ୍ୟତେ ଦେବସ୍ତସ୍ମାଦ୍ ଭାବୋହି କାରଣମ୍ । ୧୮ ।

ଦେବତା କାଠରେ, ପଥରରେ କିମ୍ବା ମାଟିରେ ତିଆରି ମୂର୍ତ୍ତିରେ ନଥାନ୍ତି । ଦେବତା ହି ଭାବରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ସଭାବ ହି ସହର୍ମର ମୂଳ ଅଟେ ।

ନପଶ୍ୟତି ଜହୀକ୍ଷଃ କାମାକ୍ଷୋ ନୈବପଶ୍ୟତି

ମଦୋଦୃତା ନପଶ୍ୟତି ଅର୍ଥୀ ଦୋଷଂ ନପଶ୍ୟତି । ୧୯ ।

ଜନ୍ମରୁ ଅଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି କିଛି ଦେଖିପାରେ ନାହିଁ । କାମକ୍ଷ ବ୍ୟକ୍ତି ଦେଖି ମଧ୍ୟ କିଛି ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ, ଅହଂକାରୀ ଆତ୍ମଗର୍ବ ଗର୍ବରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷେଇ କିଛି ଠିକ୍ ବିଚାର କରି ପାରେନାହିଁ । ସ୍ୱାର୍ଥ ଲୋଭି ଯେଉଁଠାରେ ସ୍ୱାର୍ଥଥାଏ ତାର ଦୋଷକୁ ଦେଖିପାରେ ନାହିଁ ।

ନାରାଣଂ ନାପିତୋ ଧୂର୍ଭଃ ପକ୍ଷିଣାଂ ଚୈବ ବାୟସଃ

ଚତୁଷ୍ପଦାଂ ଶୂଦ୍ରାକସ୍ତୁ ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ ଧୂର୍ଭାଂ ଚ ମାଳିନୀ । ୨୦ ।

ମନୁଷ୍ୟ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭଣ୍ଡାରି ସବୁଠାରୁ ଧୂର୍ଭ, ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାଉ, ପଶୁ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶୁଭାଳ ଓ ଛାରାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାଲ୍ୟାଣୀ ସବୁଠାରୁ ଚତୁର ଅଟେ ।

ନିଃସୂତ୍ରୋ ନାଧିକାରୀ ସ୍ୟାନ୍ନାକାମୋ ମନ୍ଥକ ପ୍ରିୟଃ

ନା ବିବର୍ୟଃ ପ୍ରିୟଂ ବୁଝାତ୍ ସୁବଦନ୍ତା ନିବନ୍ଧକଃ । ୧୦୧ ।

କ୍ଷମତା ସାନ ବ୍ୟକ୍ତିର ଲୋଭଥାଏ । କାମୀ ଲୋକମାନେ ସର୍ବଦା
ନିଜକୁ ସଜ୍ଜେଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି । ଚତୁର ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ପ୍ରିୟକଥା
କହିଥାନ୍ତି । ସୁସ୍ବଚାରୀ ଲୋକମାନେ ପ୍ରଭାରଣା କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ନିର୍ବିଷେଣାପି ସର୍ପେଣ କରିବ୍ୟାଦ ମହତା ପଂଶା

ବିଷମସ୍ତୁ ନ ତାପ୍ୟସୁ ଘଟାଟୋ ପୋ ଇୟକରଃ । ୧୦୨ ।

ବିଷହୀନ ସର୍ପ ମଧ୍ୟ ପଶା କାଢ଼ିବା ଉଚିତ । କାରଣ ତା'ର ପଶା
ଦେଖିଲେ ଲୋକ ଭୟକରେ । ସେହିପରି ଶକ୍ତି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମହର
ଦେଖାଇଲେ ଅନେକ ସଫଳତା ମିଳିଥାଏ ।

ନାତ୍ୟନ୍ତ ସରଜୈର୍ଭାବ୍ୟଂ ଋତ୍ବା ପଶ୍ୟବନସ୍ଥଳାମ୍

ଜିହ୍ବ୍ୟତେ ସରଜାସ୍ତ୍ରୁ କୁବ୍ଜାସ୍ତିଷ୍ଠତି ପାଦପାଃ । ୧୦୩ ।

ଅତି ସରଳ ସ୍ବଭାବର ବ୍ୟକ୍ତି ସର୍ବଦା ବିପଦରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ଯେପରି
ଅରଣ୍ୟରେ ଥିବା ସିଧା ଗଛ ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଥମେ କଟା ହୋଇଥାନ୍ତି ମାତ୍ର
ବଙ୍କା ଗଛ ଗୁଡ଼ିକ ସେହିପରି ରହିଥାନ୍ତି ।

ନାସ୍ତି କାସମୋବ୍ୟାଧିଃ ନାସ୍ତି ମୋହସମୋରିପୁଃ

ନାସ୍ତି କୋପସମୋ ବହିଃ ନାସ୍ତି ଜ୍ଞାନାତ୍ ପରଂ ସୁଖମ୍ । ୧୦୪ ।

କାମଭାବ ପରି ରୋଗନାହିଁ କି ମୋହ ସମ ଶତ୍ରୁ ନାହିଁ । କ୍ରୋଧ ସମ
ଅଗ୍ନି ନାହିଁ କିମ୍ବା ଜ୍ଞାନଠାରୁ ବଳି ଆନନ୍ଦ ସଂସାରରେ କିଛି ନାହିଁ ।

ପଣ୍ଡିତେ ତ ଗୁଣାଃ ସର୍ବେ ମୂର୍ଖେ ବୋଷାନ୍ତି କେବଳମ୍

ତସ୍ମାତ୍ ମୂର୍ଖ ସହସ୍ରେଷୁ ପ୍ରାୟ ଏକୋ ବିଶିଷ୍ୟତେ । ୧୦୫ ।

ପଣ୍ଡିତ ମାନଙ୍କଠାରେ ସମସ୍ତ ଭରମ ଗୁଣ ଓ ମୂର୍ଖଙ୍କ ଠାରେ ସବୁ
ମନ୍ଦଗୁଣ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ । ତେଣୁ ହଜାରେ ମୂର୍ଖଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ
ପଣ୍ଡିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ସହଜରେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ହୋଇଯାଏ ।

ପରୋକ୍ଷ କାର୍ଯ୍ୟହତାରଂ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ପ୍ରିୟବାଦିନମ୍

ବର୍ଜୟେରାଦୃଶଂ ମିତ୍ରଂ ବିଷକୁମଂ ପୟୋମୁଖମ୍ । ୧୦୬ ।

ଯେଉଁ ବନ୍ଧୁ ସମ୍ମୁଖରେ ମଧୁର କଥା କହି ପଛରେ ସର୍ବନାଶ କରେ,
ସେପରି ବନ୍ଧୁକୁ ଭିତରେ ବିଷ ଓ ମୁଖରେ କ୍ଷୀର ଥିବା ମାଠିଆ ପରି
ପରିଚ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ ।

ପରଦାରାତ୍ ପରଂ ଦ୍ରବ୍ୟଂ ପରିବାଦଂ ପରସ୍ୟ ଚ

ପରିହାସଂ ଗୁରୋଃ ସ୍ଥାନେ ତାପଳ୍ୟଂ ଚ ବିବର୍ଜୟେତ୍ । ୧୦୭ ।

ପର ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପର ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରତି ଲୋଭ, ପରନିନ୍ଦା, ଗୁରୁଜନଙ୍କ ନିକଟରେ
ଥଙ୍ଗା ପରିହାସ ଓ ତପଳତା ପ୍ରକାଶ କରିବା ଅନୁଚିତ ।

ପକ୍ଷିଣାଂ କାକଃ। ଶ୍ଵାଳଃ ପଶୁନାଂ ଚୈବ କୁବ୍ଜବୁରଃ

ମୁନୀନାଂ ପାପଃ। ଶ୍ଵାଳଃ ସର୍ବଃ। ଶ୍ଵାଳ ନିବୃଦ୍ଧଃ । ୧୦୮ ।

ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାକ ଚାଷାଳ, ପଶୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୁକୁର
ଚାଷାଳ ଅଟେ । ମୁନି ମାନଙ୍କଠାରେ କ୍ରୋଧ ଓ ସମସ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ
ପରନିନ୍ଦକ ଚାଷାଳ ଅଟେ ।

ପରସରସ୍ୟ ମର୍ମାଣି ଯେ ଭାଷନ୍ତେ ନରାଧମଃ

ତେ ଏବ ବିଲୟଂ ଯାତି ବଲ୍ଲୀ କୋଦର ସର୍ବବତ୍ । ୧୦୯ ।

ଉଚ୍ଛ୍ୱଳାରେ ସାପ ପଶିଲେ ଯେପରି ମରିଯାଏ, ସେହିପରି
ପରସରର ମର୍ମକୁ ବାଧୁଲାଭଳି କଥା କହୁଥିବା ଲୋକମାନେ ବିନାଶ
ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ପରକାର୍ଯ୍ୟବହତା ଚ ଦାୟିକଃ ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧକଃ

ହଳୀ ଦୈଷ୍ଟ୍ୟମତୁଃ କୁରୋ ବିପ୍ରେ ମାର୍ଜାର ଉତ୍ୟତେ । ୧୧୦ ।

ସର୍ବଦା ପରର ଅନିଷ୍ଟ ଚାହୁଁଥିବା, ଗର୍ବୀ, ସ୍ୱାର୍ଥପର, କପଟୀ ଉପରେ
କୋମଳ ସ୍ୱଭାବ ଦେଖାଇ ଅନ୍ତରରେ କପଟତା ରଖୁଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ
ମାର୍ଜାର ସହ ସମାନ ।

ପାଦପାନାଂ ଉୟଂ ବାତାୟୁଦାନାଂ ଶଶିରାତ୍ ଉୟମ୍

ପର୍ବତାନାଂ ଉୟଂ ବଜ୍ରାତ୍ ସାଧୁନାଂ ଦୁର୍ଜନାତ୍ ଉୟମ୍ । ୧୧୧ ।

ଗଛ ଗୁଡ଼ିକ ପବନକୁ, ପଦ୍ମପୁଲ ଗୁଡ଼ିକ ଶିଶିରକୁ, ପର୍ବତ ବଜ୍ରକୁ ଓ
ସାଧୁମାନେ ଦୁର୍ଜନକୁ ଉୟ କରନ୍ତି । କାରଣ ପବନରେ ଗଛର,
କାକରରେ ପଦ୍ମର, ବଜ୍ର ଦ୍ୱାରା ପର୍ବତର ଏବଂ ଦୁଷ୍ଟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
ସାଧୁମାନଙ୍କର ଅଶେଷ କ୍ଷତି ହୁଏ ।

ପୁଷ୍ପକସ୍ତା ତୁ ଯା ବିଦ୍ୟା ପରହସ୍ତଗତଂ ଧନମ୍

କାର୍ଯ୍ୟ କାଳେ ସମୁପ୍ତରେ ନସାବିଦ୍ୟା ନ ତତ୍ ଧନମ୍ । ୧୧୨ ।

ପୁଷ୍ପକରେ ଥିବା ପାଠ, ପରପାଖରେ ଥିବା ଧନ ଆବଶ୍ୟକ ବେଳେ
କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିପାରେ ନାହିଁ । କାରଣ ପାଠ ଯଦି ମୁଖସ୍ଥ ନ ହୋଇଛି

ତେବେ ତାହା ଜାଣିବା ନ ଜାଣିବା ସମାନ । ସେହିପରି ନିଜର ଧନ ଯଦି
ପରପାଖରେ ଅଛି ତାହା ଥିବା ନଥିବା ସହିତ ସମାନ ।

ପୁତ୍ର ପ୍ରୟୋଜନା ଦାରାଃ ପୁତ୍ରଃ ପିତ୍ର ପ୍ରୟୋଜନଃ

ହିତ ପ୍ରୟୋଜନଂ ମିତ୍ରଂ ଧନଂ ସର୍ବ ପ୍ରୟୋଜନମ୍ । ୧୧୩ ।

ପୁତ୍ର ପାଇଁ ପତ୍ନୀ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ, କାରଣ ପିତୃଦାନ ପାଇଁ
ପୁତ୍ର ଆବଶ୍ୟକ । ପୁତ୍ର ଦ୍ୱାରା ହିଁ ବଂଶର ଧାରା ସୁରକ୍ଷିତ ହୁଏ । ନିଜର
ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ମିତ୍ର ଓ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସଫଳତା ହାସଲ ପାଇଁ ଧନ
ଆବଶ୍ୟକ, ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହ ।

ପୁତ୍ରାଣ୍ ବିବିଧୈଃ ଶୀଳୈର୍ଚ୍ଚି ଯୋଜ୍ୟାଃ ସତତଂ ବୁଧୈଃ

ନୀତିଃ ଶୀଳ ସମ୍ପର୍କଭବତି କୁଳ ପୂଜିତାଃ । ୧୧୪ ।

ଜ୍ଞାନୀ ଲୋକମାନେ ନିଜ ପୁତ୍ରକୁ ବିଭିନ୍ନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ସମ୍ପନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟରେ
ନିଯୁକ୍ତି କରିଥାନ୍ତି । କାରଣ ନୀତିଃ ଓ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ସମ୍ପର୍କ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ସମାଜରେ
ପୂଜିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ପୁନର୍ବିଭଂ ପୁନର୍ମିତ୍ରଂ ପୁନର୍ଜାର୍ଯ୍ୟା ପୁନର୍ମହା

ଏତତ୍ ସର୍ବଂ ପୁନର୍ଜାତ୍ୟଂ ନଶରାରଂ ପୁନଃ ପୁନଃ । ୧୧୫ ।

ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି, ମିତ୍ର ପତ୍ନୀ ଓ ପୁଅଟା ମଣିଷକୁ ବାରମ୍ବାର
ମିଳିଥାଏ । ମାତ୍ର ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀର ବାରମ୍ବାର ମିଳେ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ
ହିଁ ସୁକର୍ମ କରିଥାନ୍ତି ସେହିମାନେ ହିଁ କେବଳ ମାନବ ଯୋନିରେ ଜନ୍ମ
ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ନୁହଁନ୍ତି ।

ପୃଥ୍ବୀଂ ତ୍ରୀଣି ରକ୍ଷାନ୍ତି ଅଳ୍ପ ମାପଃ ସୁଭାଷିତମ୍
ମୁଢ଼ୈଃ ପାଷାଣ ଖଣ୍ଡେଷୁ ରକ୍ଷାଂ ବିଧାୟତେ । ୧୧୬ ।

ଅଳ୍ପ, ଜଳ ଓ ସୁଭାଷିତ - ଏହି ତିନୋଟି ପୃଥ୍ବୀର ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରକୃତ
ରକ୍ଷା । କିନ୍ତୁ ମୁଖ୍ୟମାନେ ପଥର ଖଣ୍ଡକୁ ରକ୍ଷା ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି ।

ପ୍ରଭୃତମଜ୍ଜକାର୍ଯ୍ୟଂ ବା ଯୋ ନରଃ କର୍ତ୍ତୁମିଚ୍ଛତି
ସର୍ବାରମ୍ଭେଣ ତତ୍କର୍ତ୍ତବ୍ୟାତ୍ ସିଂହାଦେକମ୍ ପ୍ରକାରିତମ୍ । ୧୧୭ ।

କାର୍ଯ୍ୟଟି ବଡ଼ ହେଉ ବା ଛୋଟ ହେଉ, ତାହା କରିବା ପାଇଁ ଚାହୁଁଥିବା
ବ୍ୟକ୍ତି ଆଳସ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ନକରି ଯଦ୍ୱର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ କରିବା
ଉଚିତ । ନିରଳସ ହୋଇ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଶିକ୍ଷା ସିଂହଠାରୁ
ମିଳେ ।

ପ୍ରଥମେ ନୀର୍ଜିତା ବିଦ୍ୟା ଦ୍ୱିତୀୟେ ନୀର୍ଜିତଂ ଧନମ୍
ତୃତୀୟେ ନୀର୍ଜିତଂ ପୁଣ୍ୟଂ ଚତୁର୍ଥେ କିଂ କରିଷ୍ୟତି । ୧୧୮ ।

ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା ନକଲେ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଅବସ୍ଥାରେ
ଧନ ଓ ତୃତୀୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଧର୍ମ ଅର୍ଜନ ନଲେ ଜୀବନ ନିର୍ବାହ ଦୁଃଖଦାୟକ
ହୁଏ । କାରଣ, ଚତୁର୍ଥ ଅବସ୍ଥାରେ ମଣିଷ ଦେହର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଓ ମନର
ଭାରସାମ୍ୟ ହରାଇଥାଏ ସେ ଅବସ୍ଥାରେ ସେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ
ସଫଳତା ହାସଲ କରିପାରେ ନାହିଁ ।

ପ୍ରତୋଷେ ନିହତଃ ପତ୍ତା ପତିତାଃ ନିହତାଃ ସ୍ତ୍ରୀୟଃ
ଅଳ୍ପବାଳଂ ହତଂ କ୍ଷେତ୍ରଂ କୃତ୍ୟଦୋଷେ ହତଃ ପ୍ରଭୃତଃ । ୧୧୯ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲାପରେ ଯେପରି ବାଟ ଘାଟ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ,

ସେହିପରି ଚରିତ୍ର ନଷ୍ଟହେଲେ ଜୀବିତ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଜୁଲୁସୀ ମୃତା ବୋଲି
ବିବେଚିତ ହୁଏ । ଅଳ୍ପ ବିହନ ବୁଣିଲେ ଚାଷ ନଷ୍ଟ ହେବାପରି ଚାକରର
ତୁଟି ପାଇଁ ମାଲିକର ବିନାଶ ଘଟେ ।

ପ୍ରଞ୍ଜେ ନିୟୋଜ୍ୟମାନେ ତୁ ଶକ୍ତା ରାଜା ବ୍ରହ୍ମୋଗୁଣାଃ
ଯଶ ସ୍ୱର୍ଗନିବାସଃ ବିପୁଳଃ ଧନାଗମଃ । ୧୨୦ ।

ସୁଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ହସ୍ତରେ ରାଜ୍ୟଭାର ଅର୍ପଣ କରାଗଲେ ତିନୋଟି
ଉପକାର ମିଳିଥାଏ । ପ୍ରଥମରେ ଯଶ, ଦ୍ୱିତୀୟରେ ସ୍ୱର୍ଗସୁଖ ଓ
ତୃତୀୟରେ ବିପୁଳ ଅର୍ଥାଗମ ହୋଇଥାଏ । ସୁଖାମ୍ଭନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲେ
ରାଜ୍ୟର ଓ ରାଜ୍ୟ ବାସୀଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ସାଧିତ ହୁଏ ।

ପ୍ରିୟବାକ୍ୟ ପ୍ରତାନେନ ସର୍ବେ ଦୁଷ୍ୟନ୍ତି ଜଗତଃ
ତସ୍ମାଦେବ ବଚତ୍ୟଂ ବଚନେ କା ବରିବ୍ରତା । ୧୨୧ ।

ପ୍ରିୟ ଓ ମିଠାକଥା କହିଲେ ସମସ୍ତେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି । ତେଣୁ ମଧୁର
କଥା କହିବା ପାଇଁ କୁଣ୍ଠିତ ହେବା ଉଚିତ ନହେଁ ।

ପ୍ରେଷିତସ୍ୟ କୃତୋ ମାନଂ କୋପନସ୍ୟ କୃତଃ ପୁଞ୍ଜମ୍
ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ କୃତଃ ସତୀତ୍ୱଂ ଚ କୃତଃ ପୁତ୍ରଃ ଖଳସ୍ୟ ଚ । ୧୨୨ ।

ଭୃତ୍ୟକୁ କେହି କେବେ ସମ୍ମାନ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । କ୍ରୋଧ ପରାୟଣ ବ୍ୟକ୍ତି
କେବେ ସୁଖୀ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ସତୀତ୍ୱ ରକ୍ଷାକରି ପାରିଥିବା ନାରୀ
ସଂସାରରେ କୃତ୍ରିମ ଆତ୍ମାନ୍ତି । ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକ ସହିତ ବହୁତା ସମ୍ବନ୍ଧ ହୁଏ
ନାହିଁ ।

ବରମେକେ ଗୁଣୀ ପୁତ୍ରୋ ନ ଚ ମୂର୍ଖଶତାନ୍ୟପି

ଏକସ୍ମନ୍ନପ୍ରମୋହନ୍ତି ନ ଚ ଚାରାଗଣୋଽପି ଚ । ୧୨୩।

ଶହେଟି ମୂର୍ଖପୁତ୍ର ଅପେକ୍ଷା ଏକମାତ୍ର ଗୁଣବାନ ପୁତ୍ର ବର
ଭଲ । କାରଣ ଆକାଶରେ ଅସଂଖ୍ୟ ତାରା ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଦୂର
କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଏକମାତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ପୃଥିବୀରୁ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଦୂରକରି
ପାରିଥାଏ । ସେହିପରି ଗୁଣବାନ ପୁତ୍ର ବଂଶର ତଥା ପିତାମାତଙ୍କର
ଗୌରବ ବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ ।

ବସୁହୀନଂ ଭୃଷଣଂ ଚ ଘୃତହୀନଂ ଚ ଭୋଜନମ୍

ପୁତ୍ରହୀନା ଚ ଯା ନାରୀ ବିଦ୍ୟାହୀନଂ ଚ ଜୀବନମ୍ । ୧୨୪।

ବସୁବିନା ଦେହରେ ଅଳଙ୍କାର ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଘୃତହୀନ
ଭୋଜନ ସନ୍ତୋଷ ଦେଇପାରେ ନାହିଁ । ସେହିପରି ପୁତ୍ର ନଥିବା ଉମଣୀ
ଓ ମୂର୍ଖର ଜୀବନ ବୃଥା ଅଟେ ।

ବହୁଶୀ ସ୍ୱସ୍ତ୍ର ସବୁଷ୍ଟଃ ସୁନିଦ୍ରଃ ଶୀଘ୍ର ଚେତନଃ

ପ୍ରଭୁ ଉଭୟ ଶୂରୟ ଶାତବ୍ୟାଃ ଷଟ୍ ଶୂନୋ ଗୁଣାଃ । ୧୨୫।

ଛଅଟି ଗୁଣ କୁକୁରଠାରୁ ଶିକ୍ଷା କରିବାର ଅଛି । ଚାହାହେଲା - ବହୁତ
ଖାଇପାରିବା, ଅଳ୍ପ ଖାଦ୍ୟରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବା, ଗଭୀର ନିଦ୍ରାରେ ଶୟନ
କରିବା, ସାମାନ୍ୟ ଶବ୍ଦଶୁଣି ଉଠିବା, ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅନୁରକ୍ତ ହେବା ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ
ଅନୁସାରେ ସାହସ ଓ ବଳ ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ବହୁଭିଃ ମୂର୍ଖ ସଂଘାତେରନ୍ୟୋଽନ୍ୟ - ପଶୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଭିଃ

ପ୍ରଜ୍ଞାତ୍ୟତେ ଗୁଣାଃ ସର୍ବେ ମେଘୈରିବ ବିବାକରଃ । ୧୨୬।

ମୂର୍ଖମାନେ ପଶୁପରି ଅଚାରଣ କରନ୍ତି । ମେଘ ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତିତ
ସୂର୍ଯ୍ୟ ତେଜୋହୀନ ହେଲାପରି ମୂର୍ଖମାନେ ଥିବା ସାଧୁର ସାଧୁସ୍ୱଭାବ
ଗୁଣସବୁ ଲୁଚିଯାଏ ।

ବାହୁବୀର୍ଯ୍ୟ ବଳଂ ରାଜା ବ୍ରାହ୍ମବିତ୍ ବଳୀ

ଭୂପ ଯୌବନ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟଂ ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ ବଳମନୁ ଭମମ୍ । ୧୨୭।

ବହୁବୀର୍ଯ୍ୟ ରାଜାଙ୍କୁ ପରାକ୍ରମଶାଳୀ କରିଥାଏ । ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନର
ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେହିପରି ଭୂପ
ଯୌବନ ଓ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ନାରୀମାନଙ୍କୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିଥାନ୍ତି ।

ବାପୀ ବୃପତତାଶାନାଂ ଆରାମସୁରବେଶୁନାମ୍

ଭହେଦନ-ନିରାଶକଃ ସବିପ୍ରୋ ମୋହ ଉଚ୍ୟତେ । ୧୨୮।

ବାମୀ, କୂଅ, ପୋଖରୀ, ସର୍ବ ସାଧାରଣ ଉଦ୍ୟାନ ଓ ମନ୍ଦିର ଆଦିକୁ
ନଷ୍ଟ କରିଦେବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦିଏ ନାହିଁ ତାକୁ ମୋହ
କୁହାଯାଏ ।

ବିଷାଦପ୍ୟମୃତଂ ଗ୍ରାହ୍ୟମନେଧାଦପି କାଞ୍ଚନମ୍

ନୀଚାଦପ୍ୟୁତ୍ତମାଂ ବିଦ୍ୟାଂ ସ୍ତ୍ରୀରତ୍ନଂ ଦୁଷ୍ଟକାଦପି । ୧୨୯।

ବିଷରୁ ଅମୃତକୁ ଓ ଅମୃତରୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ପରି ନୀଚ
ଲୋକଠାରୁ ଉତ୍ତମ ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା ଓ ନୀଚ ବୃକ୍କରୁ ଗୁଣବତୀ କନ୍ୟାରତ୍ନ
ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ ।

ବିଷଂ ସଂକ୍ରମଣଂ ରାତ୍ରୌ ବିଷଂ ରାତ୍ନୋଽନୁକୁଳତା

ବିଷଂ ସ୍ତ୍ରୀଯୋଽପ୍ୟନ୍ୟରତା ବିଷଂ ବ୍ୟଧିରଦାକ୍ଷିତଃ । ୧୩୦।

ରାତିରେ ଭ୍ରମଣକଲେ ଦେହ ବିଷ ସଂକ୍ରମିତ ହେଲାପରି ଲାଗେ । ରାଜ
ଅନୁଗ୍ରହକୁ ବିଷପରି ଜ୍ଞାନ କରିବା ଉଚିତ । ପରପୁରୁଷରେ ମତି ବଳାଇଥିବା
ସ୍ତ୍ରୀ, ସ୍ବାମୀ ପକ୍ଷରେ ବିଷତୁଲ୍ୟ ପ୍ରତୀତ ହୁଏ, ଚିକିତ୍ସା ନକଲେ ବ୍ୟାଧି ବିଷ
ସଦୃଶ କଷ୍ଟ ଦିଏ ।

ବିଦ୍ବାଦଂ ଚ ନୃପତ୍ବଂ ଚ ନୈବ ତୁଲ୍ୟଂ କଦାଚନ ।

ସ୍ବଦେଶେ ପୂଜ୍ୟତେ ରାଜା ବିଦ୍ବାନ ସର୍ବତ୍ର ପୂଜ୍ୟତେ । ୧୩୧ ।

ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଓ ରାଜପଦ କେବେହେଲେ ସମାନ ହେବନାହିଁ । ରାଜ
ପଦ ଠାରୁ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ମହତ୍ତ୍ବ ଅଧିକ । କାରଣ ରାଜା କେବଳ ନିଜ ଦେଶରେ
ପୂଜା ପାଇଥାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବିଦ୍ବାନ ବ୍ୟକ୍ତି ଦେଶ ବିଦେଶ, ସବୁଠାରେ
ପୂଜା ପାଇଥାନ୍ତି ।

ବୃଦ୍ଧିର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ବଳଂ ତସ୍ୟ ନିର୍ବୃଦ୍ଧେଷୁ କୁତୋବଳଂ

ବନେ ସିଂହୋ ମନ୍ଦୋଦୁରୀ ଶାକେନ ନିପାତିତଃ । ୧୩୨ ।

ଛୁଦ୍ଧି ଯାହାର ଅଛି ବଳ ତାହାର ଅଛି । ବୃଦ୍ଧିହୀନ ବଳହୀନ
ଅଟେ । ଯେଣୁ ବଣରେ ଉଦ୍ଧତ ସିଂହକୁ ଠେକୁଆଟିଏ ମାରି ପାରିଥିଲା ।

ବୃଥାବୃଦ୍ଧିଃ ସମୁଦ୍ରେଷୁ ବୃଥା ବୃଷ୍ଟେଷୁ ଭୋଜନମ୍

ବୃଥା ଦାନଂ ଧନାତ୍ୟେଷୁ ବୃଥା ଦୀପୋ ଦିବାପି ଚ । ୧୩୩ ।

ସମୁଦ୍ରରେ ବର୍ଷା ହେବା ବୃଥା, କାରଣ ସମୁଦ୍ର ଅସୁରତି ଜଳର
ଉତ୍ସାର । ଭୋଜନ କରି ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଭୋଜନ ଦେବା ବୃଥା
ଅଟେ । ସେହିପରି ଧନର କୁବେରକୁ ଦାନ ଦେଲେ କିମ୍ବା ଦିନବେଳେ
ଦୀପ ଜାଳିଲେ କିଛି ଲାଭ ହୁଏନାହିଁ ।

ବୃଦ୍ଧକାଳେ ମୃତା ଭାର୍ଯ୍ୟା ବହୁହସ୍ତଗତ ଧନମ୍

ଭୋଜନଂ ଚ ପରାଧୀନାଂ ତିସ୍ତଃ ପୁଂସାଂ ବିତମ୍ଭନା । ୧୩୪ ।

ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥାରେ ପତ୍ନୀର ମୃତ୍ୟୁ, ଆପଣାର ଧନ ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ରହିବା
ଓ ଭୋଜନ ପାଇଁ ପରଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା ଏହି ତିନୋଟି ପୁରୁଷ
ମାନକର ବିତମ୍ଭନା ଅଟେ ।

ବ୍ରହ୍ମହାତୀ ନରଃ ପୁଜ୍ୟୋ ଯସ୍ୟାସ୍ତି ବିପୁଳଂ ଧନମ୍

ଶଶିନସ୍ତୁଲ୍ୟ ବଂଶୋଽପି ନିର୍ଦ୍ଦୟଃ ପରିଭ୍ରମତେ । ୧୩୫ ।

ଯାହାର ବିପୁଳ ଧନ ଅଛି ସେ ହତ୍ୟାକରୀ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ
ଲୋକେତାକୁ ସମ୍ମାନ ଦିଅନ୍ତି । ଏ ସଂସାରରେ ସବୁଠି ସେ
ପୂଜାପାଏ । କିନ୍ତୁ ଧନହୀନ ବ୍ୟକ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରପରି ଉଜ୍ଜଳ ଓ ନିର୍ମଳ ବଂଶରେ
ଜାତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଲୋକେ ତାକୁ ଅସମ୍ଭାରେ ନିନ୍ଦା କରନ୍ତି । ତେଣୁ
ଜଗତରେ ଧନର ପ୍ରାଧାନ୍ୟକୁ ପ୍ରାୟ ସ୍ବାକାର କରାଯାଏ ।

ଭ୍ରମନ୍ ସଂପୂଜ୍ୟତେ ରାଜା ବ୍ରମନ୍ ସଂପୂଜ୍ୟତେ ଦ୍ବିଜଃ

ଭ୍ରମନ୍ ସଂପୂଜ୍ୟତେ ଯୋଗୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଭ୍ରମତୀ ବିନଶ୍ୟତି । ୧୩୬ ।

ରାଜା ଭ୍ରମଣକଲେ ପୂଜା ପାଆନ୍ତି । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ଯୋଗୀମାନେ ଭ୍ରମଣ
ଦ୍ବାରା ମଧ୍ୟ ପୂଜିତ ହୁଅନ୍ତି । ମାତ୍ର ନାରୀମାନେ ସ୍ବେଚ୍ଛାରେ ଭ୍ରମଣ କଲେ
ବିନାଶ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଭୋଜ୍ୟଂ ଭୋଜନଶକ୍ତିଷ୍ଚ ରିତଶକ୍ତି ବର୍ତ୍ତାମାନା

ବିଭୋବୋ ଦାନଶକ୍ତିଷ୍ଚ ନାଚ୍ଛାସ୍ୟ ତପସଃ ଫଳମ୍ । ୧୩୭ ।

ଉତ୍ତମ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ, ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ହଜମ କରିବାର ଶକ୍ତି, ରିତିଶକ୍ତି,

ସୁନ୍ଦରୀ ପଦ୍ମା, ଧନସଂପତ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହେବା ଓ ଦାନ ଦେବା ଶକ୍ତି,
ଏ ଛଅଟି ବହୁ ଚପସ୍ୟାର ପ୍ରକାଶରୂପ ମିଳିଥାଏ ।

ମନସ୍ୟନ୍ୟଦ୍ ବଚସ୍ୟନ୍ୟଦ୍ କର୍ମଣ୍ୟନ୍ୟଦ୍ ଦୁର୍ଭାବନାମ୍
ମନସ୍ୟେକ ବଚସ୍ୟେକଂ କର୍ମଣ୍ୟେକଂ ମହାମୁନାମ୍ । ୧୩୮ ।

ସଂସାରରେ ଦୁଇପ୍ରକାର ଲୋକ ଅଛନ୍ତି - ଦୁଃଖ ଓ ଶିଷ୍ଟ । ଯେଉଁମାନେ
ମନରେ ଗୋଟିଏ କଥାରଖି ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା କହନ୍ତି ଓ କାର୍ଯ୍ୟରେ
ଆଉ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଦୁଃଖ କୁହାଯାଏ । କିନ୍ତୁ
ଯେଉଁମାନେ ମନରେ ବଚନରେ ଓ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି
ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହା ମନରେ ଭାବନ୍ତି ତାହା କହନ୍ତି ଓ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ
ମହାତ୍ମା, ଶିଷ୍ଟ ବା ସବୁଜ କୁହାଯାଏ ।

ମନସା ଚିନ୍ତିତଂ କର୍ମ ବଚସା ନ ପ୍ରକାଶୟେତ୍
ଅନ୍ୟଲକ୍ଷିତ କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୟ ଯତଃ ସିଦ୍ଧିର୍ନ କାୟତେ । ୧୩୯ ।

ମନରେ ଚିନ୍ତା କରିଥିବା କଥା ବା କାର୍ଯ୍ୟ କାହାରି ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ
କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କାରଣ ମନର କଥା ଜାଣିଗଲେ ଅନ୍ୟମାନେ
କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିବେ । ଫଳରେ କାର୍ଯ୍ୟଟି ସଫଳ ହେବନାହିଁ ।

ମଣିର୍ଲୁଣ୍ଠିତ ପାଦାଗ୍ରେ କାତଃ ଶିରସି ଧାର୍ଯ୍ୟତେ
ବ୍ରହ୍ମ ବିକ୍ରୟ ବେଳାୟାଂ କାତଃ କାତୋ ମଣିର୍ମଣିଃ । ୧୪୦ ।

ମଣିକୁ ପାଦ ଆଗୁଠିରେ ପିନ୍ଧାଯାଇ କାତକୁ ମସ୍ତକରେ ଧାରଣ
କରାଯାଇପାରେ; ମାତ୍ର ବ୍ରହ୍ମ ବିକ୍ରୟ ବେଳେ ଉଭୟଙ୍କ ମୂଲ୍ୟ ସମାନ
ହୁଏ ନାହିଁ । ଲୋକେ କାତକୁ କାତମୂଲ୍ୟରେ ଓ ମଣିକୁ ମଣି ମୂଲ୍ୟରେ
ବ୍ରହ୍ମ ବିକ୍ରୟ କରିଥାନ୍ତି ।

ମାଦୁବର୍ ପରଦାରେଷୁ ପରଦ୍ରବ୍ୟେଷୁ ଲୋଷ୍ଠବର୍
ଆମ୍ବବର୍ ସର୍ବଭୂତେଷୁ ଯଃ ପଶ୍ୟତି ସଃ ପଣ୍ଡିତଃ । ୧୪୧ ।

ପର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଯିଏ ନିଜର ମା'ପରି ଦେଖେ, ଅନ୍ୟର ଧନ ସଂପତ୍ତିକୁ
ମାଟିଗୋଡିପରି ହାନ ମନେକରେ, ପର ଆପଣା କିମ୍ବା ସାମଗ୍ରୀ ବିଚାର
ନକରି ଯିଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିଜପରି ଦେଖେ ତାକୁ ପଣ୍ଡିତ କୁହାଯାଏ ।

ମାତା ଶତ୍ରୁଃ ଦୈରୀୟେନ ବାଲୋ ନ ପାଠିତଃ
ନ ଶ୍ଳୋଭତେ ସଭାମଧ୍ୟେ ହଂସ ମଧ୍ୟେ ବକୋ ଯଥା । ୧୪୨ ।

ଯେଉଁ ମାତା ପିତାମାନେ ନିଜର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିଙ୍କୁ ପିଲାବେଳେ ପାଠ
ପଢ଼ାନ୍ତି ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଶତ୍ରୁ ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଏ । ଶିକ୍ଷା ବିନା
ପୁଅ ଝିଅ ମାନେ ମୂର୍ଖ ହୁଅନ୍ତି । ହଂସ ମେଳରେ ବକ ଶ୍ଳୋଭା ନପାଇବା
ପରି ପଣ୍ଡିତ ମଣ୍ଡଳୀରେ ମୂର୍ଖ ସ୍ଥାନ ପାଏ ନାହିଁ ।

ମାତା ଯସ୍ୟ ଗୃହେ ନାସ୍ତି ଭାର୍ଯ୍ୟା ଚାପ୍ରିୟବାଦିନୀ
ଅରଣ୍ୟଂ ତେନ ଗତବ୍ୟଂ ଯଥାରଣ୍ୟଂ ତଥା ଗୃହମ୍ । ୧୪୩ ।

ଘରେ ଯାହାର ମାଆ ନାହିଁ, ଯାହାର ସ୍ତ୍ରୀ ମୁଖରା, ସେପରି ଲୋକ-
ଘରଛାଡି ବଣକୁ ଚାଲିଯିବା ଉଚିତ । କାରଣ, ମାତା ଶୂନ୍ୟ ଗୃହ ଓ
ଅପ୍ରିୟଭାଷିଣୀ ଭାର୍ଯ୍ୟାଥିବା ଗୃହକୁ ଅରଣ୍ୟ ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଏ ।

ମାତରଂ ପିତରଂ ପୁତ୍ରଂ ଭ୍ରାତରଂ ବା ସୁହୃଦମମ୍
ଲୋଭାବିଷ୍ଟୋ ନରୋହତି ସ୍ୱାମୀନଂ ବା ସହୋଦରମ୍ । ୧୪୪ ।

ଲୋଭାସକ୍ତ ହୋଇ ମନୁଷ୍ୟ କୌଣସି ଜଘନ୍ୟ ଅପରାଧ କରିବାକୁ
ମଧ୍ୟ ପଛାଏ ନାହିଁ । ଲୋଭର ବଶୀଭୂତ ହୋଇଥିବା ମନୁଷ୍ୟ ଆପଣାର

ସ୍ୱାର୍ଥ ହାସଲ ପାଇଁ ମାଆ, ବାପା, ପୁଅ, ଭାଇ, ବନ୍ଧୁ ଏପରିକି ନିଜ ମାଆ ପେଟର ଭାଇକୁ ମଧ୍ୟ ହତ୍ୟା କରିଥାଏ ।

ମୂର୍ଖେ ନିୟୋଜ୍ୟମାନେ ବୁଢ଼ାୟୋ ଦୋଷା ମହାପତେଃ ।

ଅଯଶଃ ଚାର୍ଯ୍ୟନାଶଃ ନରକେ ଗମନଂ ତଥା । ୧୪୫ ।

ମୂର୍ଖଲୋକ ହାତରେ ରାଜ୍ୟଭାର ନ୍ୟସ୍ତ କରାଗଲେ ତିନୋଟି ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ପ୍ରଥମରେ ରାଜ୍ୟର ଦୁର୍ନୀତି ଜନିତ ଅପଣ୍ୟାତି ବଢ଼େ । ଦ୍ୱିତୀୟରେ କୁଶାସନ ହେତୁ ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାର ଅବନତି ଘଟେ । ତୃତୀୟରେ ଅଧର୍ମର ପ୍ରସାର ଓ ଆର୍ଥିକ ସଂକଟ ଯୋଗୁ ଲୋକେ ନରକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗ କରନ୍ତି ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତମପି ଜୀବେତ ନରଃ ଶୁକ୍ଳେନ କର୍ମଣା

ନ କଳ୍ପମପି କଷ୍ଟେନ ଲୋକଦ୍ୱୟ ବିରୋଧୁନା । ୧୪୬ ।

ଉତ୍ତମ କର୍ମକରି ସଂସାରରେ ଅଳ୍ପକାଳ ବଞ୍ଚିବା ବରଂ ଭଲ କିନ୍ତୁ ସ୍ୱର୍ଗ ଓ ମର୍ତ୍ତ୍ୟକୁ ପାତା ଦେବା ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଦୀର୍ଘକାଳ ବଞ୍ଚିବା ଅନୁଚିତ ।

ମୂର୍ଖାଣାଂ ପଣ୍ଡିତା ଦୃଷ୍ୟା ଅଧନାନାଂ ମହାଧନାଃ

ପରାଜନାଃ କୁଳସ୍ରୀଣାଂ ସୁଭଗନାଂ ତ ଦୁର୍ଭଗାଃ । ୧୪୭ ।

ମୂର୍ଖମାନେ ସାଧାରଣତଃ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ସହିତ ଶତ୍ରୁତା କରିଥାନ୍ତି । ସେହିପରି ଦରିଦ୍ରମାନେ ଧନୀମାନଙ୍କ ସହିତ, ବେଶ୍ୟାମାନେ କୁଳସ୍ରୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଓ ବିଧବାମାନେ ସଧବା ମାନଙ୍କ ସହିତ ଶତ୍ରୁତା ଆଚରଣ କରିଥାନ୍ତି ।

ମୁଖଂ ପଦ୍ମଦଳାକାରଂ ବାକ୍ୟଂ ଚନ୍ଦନଶୀତଳମ୍

ହୃଦୟଂ ବହି ସବୁଶଂ ତ୍ରିବିଧଂ ଧୂର୍ଭଲକ୍ଷଣମ୍ । ୧୪୮ ।

ଧୂର୍ଭମାନଙ୍କର ମୁହଁ ପଦ୍ମପାଖୁଡ଼ା ପରି, କଥା ଚନ୍ଦନ ଲେପିଲା ଭଳି ହୋଇଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ଧୂର୍ଭମାନେ ମଧୁର କଥାକହି ଚନ୍ଦନ ଲେପିଲା ଭଳି ପ୍ରାଣକୁ ଶୀତଳ କରିଦିଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ପ୍ରତିହିଂସାର ନିଆଁ ଜଳୁଥାଏ । ଏହି ତିନୋଟି ଲକ୍ଷଣରୁ ଧୂର୍ଭମାନଙ୍କର ପରିଚୟ ମିଳିଥାଏ ।

ମେଧାବୀ ବାକ୍ପଟୁଃ ପ୍ରାଣଃ ପରଚିତ୍ତ ପରୀକ୍ଷକଃ

ଧାରୋ ଯଥୋକ୍ତବାଦାତ ଏଷ ଦୂତୋ ବିଧୀୟତେ । ୧୪୯ ।

ବୁଦ୍ଧିମାନ, ସୁବଚ୍ଚା, ପଣ୍ଡିତ, ଅନ୍ୟ ମନୋଭାବ ବୁଝିବାରେ ସମର୍ଥ, ଧୀର, ଶାନ୍ତ ଓ ଉଚିତ କଥା କହିପାରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦୂତରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ କରିବା ବିଧେୟ ।

ଯସ୍ମିନ୍ ଦେଶେ ନ ସନ୍ଧାନଂ ନ ପ୍ରିତିର୍ନ ଚ ବାନ୍ଧବାଃ

ନ ଚ ବିଦ୍ୟାଗମାଃ କ୍ଷ୍ମିତ୍ ତଂ ଦେଶଂ ପରିବର୍ଜୟେତ୍ । ୧୫୦ ।

ଯେଉଁ ଦେଶରେ ସନ୍ଧାନ ନାହିଁ, ସ୍ନେହ ମମତା ନାହିଁ, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ନାହିଁ, ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ନାହିଁ, ସେପରି ଦେଶକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ ।

ଯସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରଂ ନଦୀଦ୍ୱୀରେ ଭାର୍ଯ୍ୟା ଚାପି ପରପ୍ରିୟା

ପୁତ୍ରେ ଚ ବିନୟୋ ନାସ୍ତି ମୃତ୍ୟୁରେଚ ନ ସଂଶୟଃ । ୧୫୧ ।

ନଈକୂଳିଆ ଚାଷ ଉପରେ ଭରସା ରଖିବା ଅନୁଚିତ । ଯାହାର ପତ୍ନୀ ପରପୁରୁଷ ପ୍ରତି ଆସକ୍ତ ଓ ପୁତ୍ର ଯାହାର ଦୁଷ୍ଟ, ତା'ର ନିଜ ଜୀବନ ପ୍ରତି ଆଶା ରଖିବା ଅନୁଚିତ । କାରଣ, ନଈକୂଳ ଚାଷ, ବ୍ୟକ୍ତିଚାରଣୀ ଭାର୍ଯ୍ୟା ଓ ଦୁଷ୍ଟ ପୁତ୍ରକୁ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ମରଣ ଯେ ନିଶ୍ଚିତ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଯଦ୍ୟଂ ନାସ୍ତି ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରଜ୍ଞା ଶାସ୍ତ୍ର ତସ୍ୟ ଚରୋତି ତିମ୍
ଲୋଚନାଭ୍ୟାଂ ବିହୋନସ୍ୟ ଦର୍ପଣଃ ତିଂ କରିଷ୍ୟତି । ୧୫୨ ।

ଯାହାର ନିଜର ବୁଦ୍ଧି ନାହିଁ ଶାସ୍ତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ ଦ୍ୱାରା ତା'ର ବା କଣ
ହେବ ? ଯାହାର ଆଖି ନାହିଁ ଦର୍ପଣ ତା'ର କଣ କରିବ ? ଏଣୁ ବୁଦ୍ଧିହୀନ
ପାଇଁ ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଅନ୍ଧପାଇଁ ଦର୍ପଣର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।

ଯସ୍ୟ ସ୍ନେହୋ ଭୟଂ ତସ୍ୟ ସ୍ନେହୋ ଦୁଃଖସ୍ୟ ଭାଜନମ୍
ସ୍ନେହମ୍ଭଜାନି ଦୁଃଖାନି ତାନି ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ବସେଦ୍ ସୁଖମ୍ । ୧୫୩ ।

ଯେଉଁଠାରେ ସ୍ନେହ ଅଛି ସେଠାରେ ଭୟ ଅଛି । ଏହା ସୁଖ ଓ ଦୁଃଖର
କାରଣ । ତେଣୁ ସ୍ନେହକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ମନୁଷ୍ୟ ସୁଖଲାଭ ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା
କରିବା ଉଚିତ ।

ଯଥାଧେନୁ ସହସ୍ତ୍ରେଷୁ ବସ୍ତା ଗହ୍ମତି ମାତରମ୍ ,
ତଥା ଯଜ କୃତଂ କର୍ମ କର୍ତ୍ତାରମାତୁ ଗହ୍ମତି । ୧୫୪ ।

ହଜାରେ ଗାଈ ମଧ୍ୟରେ ବାହୁରୀ ତାର ମା'କୁ ଯେପରି ଅନୁସରଣ
କରେ ସେହିପରି ମନୁଷ୍ୟର କୃତକର୍ମ ତାକୁ ହିଁ ଅନୁସରଣ କରିଥାଏ ।

ଯସ୍ୟାର୍ଥ ଶ୍ରବ୍ୟ ମିତ୍ରାଣି ସ୍ୟାର୍ଥ ତସ୍ୟ ବାନ୍ଧବଃ
ଯସ୍ୟାର୍ଥଃ ସ ଯୁମାଂ ଲୋକେ ଯସ୍ୟାର୍ଥଃ ସ ଜୀବତି । ୧୫୫ ।

ଧନଥୁବା ଲୋକର ସାଙ୍ଗ ସମସ୍ତେ ହୁଅନ୍ତି, ବନ୍ଧୁତା ରକ୍ଷା
କରନ୍ତି । ଧନବାନ ଲୋକ ସଂସାରରେ ପୁରୁଷ ଭାବରେ ପରିଗଣିତ ହୁଏ
ଓ ବନ୍ଧୁବାର ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରେ । ଏଣୁ ଧନହୀନ ଜଗତରେ ସବୁକିଛି ।

ଯାତି ଅଧୋଽଧଃ ବ୍ରହ୍ମତ୍ୟୁଦୈର୍ଗନ୍ଧଃ ସୈରେବ କର୍ମଭିଃ
କୁପତ୍ୟ ଖନିତା ଯଦ୍ବଦ୍ ପ୍ରାକାରସ୍ୟ ତ କାରକଃ । ୧୫୬ ।

କୁପ ଖନନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେପରି ଧୀରେ ଧୀରେ ନିମ୍ନକୁ ଯାଏ ଓ
ପ୍ରାଚୀର ନିର୍ମାଣକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଧୀରେ ଧୀରେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଠେ, ସେହିପରି
ନିଜର କର୍ମଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟ ଜ୍ଞାନର ଅବନତି ବା ଉନ୍ନତି ଲାଭକରେ ।

ଯାବଦ୍ ସୂକ୍ଷ୍ମା ହ୍ୟୟଂ ଦେହୋ ଯାଜନତ୍ୟୁଷ୍ଣ ଦୂରତଃ
ଚାତ୍ସଦାମୁହିତଂ କୂର୍ଯ୍ୟାଦ୍ ପ୍ରାଣାନ୍ତେ ତିଂ କରିଷ୍ୟତି । ୧୫୭ ।

ସୁସ୍ଥ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ମୃତ୍ୟୁ ଶିଳା ନଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାହା କିଛି କରିବା
ଚାହେଁ । କାରଣ ମୃତ୍ୟୁ ସମୟ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ କିଛି କରିହେବ ନାହିଁ ।

ଯୁକ୍ତଂ ତ ପ୍ରାତରୁତ୍ଥାନଂ ଭୋଜନଂ ସହବାନ୍ଧବୈଃ
ଶ୍ରିୟମାପଦଗତାଂ ରକ୍ଷେତତୁଃ ଶିକ୍ଷେତ କୁବ୍ଧକୃତାଃ । ୧୫୮ ।

ଯୁକ୍ତ କରିବା, ସକାଳୁ ଉଠିବା, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ସହିତ ମିଶି ଭୋଜନ
କରିବା ଓ ବିପଦରେ ପଡିଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକକୁ ରକ୍ଷା କରିବା
ଉଚିତ । ଏହି ଚାରୋଟି ଗୁଣ କୁକୁଡ଼ାଠାରୁ ଶିକ୍ଷା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଯେତୁ ସମ୍ଭବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣଂ ନିତ୍ୟଂ ମୌନେନ ବ୍ରଜ୍ୟତେ
ଯୁଗକୋଟି ସହସ୍ରଂ ତୈଃ ସ୍ୱର୍ଗଲୋକେ ମହୀୟତେ । ୧୫୯ ।

ଯେଉଁମାନେ ବର୍ଷେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୋଜନ ସମୟରେ ମୌନତା
ଅବଲମ୍ବନ କରନ୍ତି ସେମାନେ ହଜାରେ କୋଟି ଯୁଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ସ୍ୱର୍ଗଲୋକରେ ପୂଜା ପାଆନ୍ତି ।

ଯୋ ଧୃବାଣି ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଅଧୁବଂ ନିଷେବତେ
ଧୃବାଣି ତସ୍ୟ ନଶ୍ୟନ୍ତି ଅଧୁବଂ ନଷ୍ଟମେବହି । ୧୬୦ ।

ଯେ ନିଶିତ ବସ୍ତୁକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଅନିଶିତ ବସ୍ତୁପ୍ରତି ଲୋଭାସକ୍ତ

ହୋଇଥାଏ, ତାକୁ ଅନିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ ନିଜେ ନାହିଁ, ନିଷ୍ଠିତ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଥାଏ ।

ରାଜପଦ୍ମା ଗୁରୋଃ ପଦ୍ମା ମିତ୍ରପଦ୍ମା ତଥୈବ ଚ
ପଦ୍ମାମାତା ସୁମାତା ଚ ପଞ୍ଚୋତା ମାତରଃ ସୁତାଃ । ୧୬୧।

ରାଜାଙ୍କର ପଦ୍ମା, ଗୁରୁପଦ୍ମା, ବନ୍ଧୁପଦ୍ମା, ଶାଶୁ ଓ ନିଜର ମାତା ଏ
ପାଞ୍ଚଜଣ ମାତୃଭୂଲ୍ୟ ଅଟନ୍ତି ।

ରାଜା ରାଷ୍ଟ୍ରକୃତଂ ପାପାଂ ରାଜା ପାପଂ ପୁରୋହିତ
ରାଜାତ ସ୍ବାକୃତଂ ପାପଂ ଶିଷ୍ୟପାପଂ ଗୁରୁପଥା । ୧୬୨।

ରାଜ୍ୟର ପାପକୁ ରାଜା, ରାଜାଙ୍କର ପାପକୁ ପୁରୋହିତ, ପଦ୍ମାର
ପାପକୁ ସ୍ବାମୀ ଓ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟର ପାପକୁ ଭୋଗ କରନ୍ତି ।

ରୂପ ଯୌବନ ସମ୍ପନ୍ନା ବିଶାଳକୁଳ ସମ୍ପଦାଃ
ବିଦ୍ୟାହୀନା ନ ଶୋଭନ୍ତେ ନିର୍ଗନ୍ଧାଭବ ବିଂଶୁକାଃ । ୧୬୩।

ଉଚ୍ଚକୁଳରେ ଜାତ ରୂପ ଯୌବନ ସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ମୂର୍ଖ ହୁଏ,
ତେବେ ଗନ୍ଧହୀନ ପଲ୍ଲୀ ପୁଲକୁ ତ୍ୟାଗ କଲାପରି ଲୋକେ ତାକୁ
ଅନାଦର କରନ୍ତି ।

ଲାନେୟେତ୍ ପଞ୍ଚବର୍ଷାଣି ଦଶବର୍ଷାଣି ତାତୟେତ୍
ପ୍ରାପ୍ତେତୁ ଷୋଡ଼ଶେ ବର୍ଷେ ପୁତ୍ରଂ ମିତ୍ରବଦାତରେତ୍ । ୧୬୪।

ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିଶୁକୁ ଲାଳନ ପାଳନ କରିବା ଉଚିତ । ପରବର୍ତ୍ତୀ
ଦଶ ବର୍ଷ ବୟସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପୁତ୍ରକୁ ଶାସନ କରିବା
ଉଚିତ । କିନ୍ତୁ ଷୋଳବର୍ଷ ବୟସରେ ଉପନୀତ ହେବା ପରେ ପୁତ୍ରସହ

ମିତ୍ରଭୂଲ୍ୟ ଆଚରଣ କରିବା ଉଚିତ ।

ଲାନେ ବହବୋ ଦୋଷା ଶାତନେ ବହବୋ ଗୁଣାଃ
ତସ୍ମାତ୍ ପୁତ୍ରଂ ଚ ଶିଷ୍ୟଂ ଚ ତାତୟେନ ତୁ ଲାନୟେତ୍ । ୧୬୫।

ଲାଳନରେ ବା ଅଧିକ ସ୍ନେହକଲେ ପିଲାଙ୍କଠାରେ ଅନେକ ଦୋଷ
ଦେଖାଦିଏ । ମାତ୍ର ଶାସନ ଦ୍ବାରା ସେମାନଙ୍କ ସ୍ବଭାବର ବିକାଶ
ହୁଏ । ତେଣୁ ଅଧିକ ସ୍ନେହ ଯୋଗୁଁ ଯେଉଁ ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା ଜାତ ହୁଏ
ତାହା ଦୂର କରିବା ନିମିତ୍ତ ଶିଷ୍ୟକୁ ଓ ପୁତ୍ରକୁ କେବଳ ଲାଳନ ନକରି
ଆବଶ୍ୟକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦଣ୍ଡଦେବା ଉଚିତ ।

ଲକ୍ଷାଦିତିଳକାନାନାଂ କୌସୁମମଧୁ ସର୍ପିଷାଂ
ବିକ୍ରୋତା ମଦ୍ୟ ମାଂସାନାଂ ସ ବିପ୍ରାଃ ଶୁଦ୍ର ଉତ୍ୟତେ । ୧୬୬।

ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଲାକ୍ଷା, ଚୈବ, ନୀଳ, କୌସୁମ, ମହୁ, ଘିଅ, ମଦ୍ୟ
ଓ ମାଂସ ବିକ୍ରୟକରେ ତାହାକୁ ଶୁଦ୍ର କୁହାଯାଏ ।

କୁର୍ୟ୍ୟମର୍ଥେନ ଗୃହଣୀୟାତ୍ କୁଳଜାତି କର୍ମଣା
ମୂର୍ଖଂ ହନ୍ଦାନ୍ତୁବୁଭେନ ତଥା ସତ୍ୟେନ ପଶ୍ଚିତମ୍ । ୧୬୭।

ଲୋଭୀ ଲୋକକୁ ଧନଦ୍ବାରା ଓ ଉଚ୍ଚେଚିତ ଲୋକକୁ ହାତଯୋଡି
ବିନୟଭାବ ଦ୍ବାରା ବନ୍ଧାଭୂତ କରାଯାଏ । ସେହିପରି ମୂର୍ଖକୁ କପଟ
ଆଚରଣ ଓ ହଳନାପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାରେ ଏବଂ ପଶ୍ଚିତମାନଙ୍କୁ ସତକଥା କହି
ତୋଷ କରା ଯାଇଥାଏ ।

ଲୋଭାତ୍ କ୍ରୋଧଃ ପ୍ରଭବତି କ୍ରୋଧାତ୍ କ୍ରୋହି ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ
କ୍ରୋହେଣ ନରକଂ ଯାତି ଶାସ୍ତ୍ରଞ୍ଜୋଽପି ବିଚକ୍ଷଣଃ । ୧୬୮।

ବିଭିନ୍ନ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରବାଣା ଓ ବିଦ୍ୟାଶ୍ରମ ବୃଦ୍ଧିପଞ୍ଚମ ହୋଇ ମଧ୍ୟ କୌଣସି
ବ୍ୟକ୍ତି ଲୋଭର ଶାକାର ହେଲେ ତା'ର ପତନ ଘଟିଥାଏ । କାରଣ
ଲୋଭରୁ କ୍ରୋଧ, କ୍ରୋଧରୁ ଦ୍ରୋହ ଓ ଇର୍ଷ୍ୟା ଜାତ ହୁଏ । ଇର୍ଷ୍ୟା
ପରାୟଣ ଓ ଶତ୍ରୁତା ଆଚରଣ କରୁଥିବା ଲୋକର ସର୍ବନାଶ ହେବା
ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷୀ ଲାଭ କରେ ।

ଲୋକିକେ କର୍ମଣି ରତଃ ପଶୁନାଂ ପରିପାଳକଃ

ବାଣିଜ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିକର୍ମା ଯଃ ସଂ ବିପ୍ରୋ ବିଶ୍ୟା ଉଚ୍ୟତେ । ୧୭୯।

ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସାଂସାରିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତରହି ପଶୁ ପାଳନ,
ବ୍ୟବସାୟ, ଚାଷ ଆଦି ବୃଦ୍ଧି ଅବଲମ୍ବନକରେ ତାକୁ ବିଶ୍ୟା କୁହାଯାଏ ।

ଶାକେନ ରୋଗା ବର୍ଦ୍ଧତେ ପୟସା ବଦ୍ଧତେ ଚନ୍ଦ୍ରଃ

ସୂତେନ ବର୍ଦ୍ଧତେ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ ମାଂସାଦ୍ୱାଂସଂ ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧତେ । ୧୮୦।

ସର୍ବଦା ଶାଗ ଖାଇଲେ ରୋଗ ବଢ଼େ, କ୍ଷୀର ଖାଇଲେ ଚନ୍ଦ୍ର ବୃଦ୍ଧି
ହୁଏ । ସୂତ ଭୋଜନରେ ବୀର୍ଯ୍ୟ ଓ ମାଂସ ଖାଇଲେ ଦେହର ମାଂସ
ବୃଦ୍ଧିଲାଭ କରେ ।

ଶୁଷ୍କଂ ମାଂସଂ ସ୍ତ୍ରୀୟୋ ବୃଦ୍ଧାଃ ବାଳାକଞ୍ଚରୁଣଂ ଦଧି

ପ୍ରଭାତେ ମୈଥୁନଂ ନିଦ୍ରା ସଦ୍ୟଃ ପ୍ରାଣହରାଣି ସର୍ବ । ୧୮୧।

ଶୁଖିଲା ମାଂସ ଭୋଜନ, ବୃଦ୍ଧା ସ୍ତ୍ରୀ ସହିତ ରମଣ, ନବୋଦିତ ସୂର୍ଯ୍ୟ
କିରଣରେ ଭ୍ରମଣ, ସଦ୍ୟ ଦଧି ପାନ, ସକାଳେ ମୈଥୁନ ଓ ଶୟନ -
ଏହି ଛଅଟି କାର୍ଯ୍ୟ ସଦ୍ୟଃ ପ୍ରାଣ ହରଣ କରିଥାଏ ।

ଶୀତଭାତାଃ ଯେ ବିପ୍ରା ରତାଭାତାଃ କ୍ଷତ୍ରିୟାଃ

ଅଗ୍ନିଭାତା ତ ଯା ନାରୀ ବ୍ରହ୍ମଃ ସ୍ୱର୍ଗଂ ନ ଯାତି ହି । ୧୮୨।

ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଶୀତକୁ ଭୟ କରନ୍ତି, କ୍ଷତ୍ରିୟ ହୋଇ ଯେ ଯୁଦ୍ଧ
କରିବାକୁ ଭୟ କରନ୍ତି, ଯେଉଁ ନାରୀମାନେ ଅଗ୍ନିକୁ ଭୟ କରନ୍ତି,
ସେମାନେ ସ୍ୱର୍ଗଲୋକକୁ ଯାଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଭୟାକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ,
କ୍ଷତ୍ରିୟ ଓ ନାରୀର ଅଧଃପତନ ଘଟିଥାଏ ।

ଶୈଳେ ଶୈଳ ନ ମାଣିକ୍ୟଂ ଚ ଗଜେ ଗଜେ

ସାଧବୋ ନହି ସର୍ବତ୍ର ତୟନଂ ନ ବନେ ବନେ । ୧୮୩।

ସବୁ ପର୍ବତରେ ମାଣିକ୍ୟ ନଥାଏ କି ସବୁ ହାତୀଙ୍କ ମଥାରେ ମୁକ୍ତା
ନଥାଏ । ସେହିପରି ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ସାଧୁଲୋକଙ୍କର ଦର୍ଶନ ମିଳେ ନାହିଁ
କି ସବୁ ବଣରେ ଚୟନ ଗଛ ମିଳେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ଳୋକେନ ବା ଚନ୍ଦର୍ବେନ ଚନ୍ଦର୍ବଂ ଅର୍ଦ୍ଧକ୍ଷରେଣ ବା

ଅବନ୍ଧ୍ୟଂ ଦିବସଂ କୂର୍ଯ୍ୟାତ୍ ଦାନାଧ୍ୟୟନ କର୍ମଭିଃ । ୧୮୪।

ଶ୍ଳୋକଟିଏ ହେଉ ବା ତା'ର ଅର୍ଦ୍ଧହେଉ ବା ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ହେଉ,
ଦୈନିକ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଉଚିତ । ଦାନ ଓ ଅଧ୍ୟୟନ ଦ୍ୱାରା ଦିନଟି ସାର୍ଥକ
ହୋଇଥାଏ ।

ସକୃତ୍ ବୁଦ୍ଧଂ ଚ ମିତ୍ରଂ ଯଃ ପୁନଃ ସନ୍ଧାକୁମିଛତି

ସ ମୃତ୍ୟୁସ୍ତପସ୍ତୁହଣାତି ଗର୍ଭମଶୂତରା ଯଥା । ୧୮୫।

ଥରେ ଯାହା ସହିତ ଶତ୍ରୁତା ହୋଇଥିବ ପୁନର୍ବାର ତା ସହିତ ବନ୍ଧୁତା
ସ୍ଥାପନ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ସେପରି ମିତ୍ରତା ସ୍ଥାପନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି
ଗଧଦ୍ୱାରା ଗର୍ଭବତୀ ହୋଇଥିବା ଘୋଡ଼ାର ଗର୍ଭନଷ୍ଟ ହେବାପରି
ଅକାଳରେ ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରେ ।

ସର୍ପଃ କୁରଃ ଖଳଃ କୁରଃ ସର୍ପାଃ କୁରତରଃ ଖଳଃ

ମନ୍ତ୍ରୋଷଧିବଶଃ ସର୍ପଃ ଖଳଃ କେନ ନିବାର୍ଯ୍ୟତେ । ୧୭୬ ।

ସର୍ପ ଓ ଖଳଲୋକ ଉଭୟ ନିଷ୍ଠୁର । କିନ୍ତୁ ସର୍ପଠାରୁ ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକ
ଆହୁରି ନିଷ୍ଠୁର । କାରଣ ମନ୍ତ୍ରୋଷଧି ଦ୍ଵାରା ସର୍ପକୁ ବଶୀଭୂତ
କରାଯାଇପାରେ ମାତ୍ର ଖଳର ପ୍ରକୃତିକୁ କେହି ଦୂର କରିପାରେ ନାହିଁ ।

ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ସଂଯମ୍ୟ ବଚବତ୍ ପଶ୍ୟତୋ ଜନଃ

କାଳ ଦେଶୋପପନ୍ନାନି ସର୍ବକାର୍ଯ୍ୟାଣି ସାଧୟେତ୍ । ୧୭୭ ।

ପଶ୍ଚିତମାନେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଆୟତ୍ତରେ ରଖି ଦେଶ, କାଳ ଓ
ପାତ୍ର ବିବେଚନା ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ କରନ୍ତି । ବଗଠାରୁ ସଂଯମ
ଆଚରଣ ଓ ସ୍ଥିର ଚିତ୍ତରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଶିକ୍ଷା ମିଳିଥାଏ ।

ସବୁଦୃଢ଼ ଗୃହୀତାର୍ଥୋ ଲଘୁହସ୍ତୋ ମିତାକ୍ଷରଃ

ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ରଂ ସମାଲୋଚ୍ୟ ପ୍ରବୁଞ୍ଚୋ ନାମ ଲେଖକଃ । ୧୭୮ ।

ଥରେ ମାତ୍ର କହିଲେ କଥାର ମର୍ମ ଯେ ବୁଝିପାରେ, ଅଳ୍ପ ସମୟ
ଭିତରେ ଉତ୍ତମ ଅକ୍ଷର କରି ଯେ ଶାସ୍ତ୍ର ଲେଖିପାରେ ସର୍ବଦା ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣ
ଆଲୋଚନାରେ ଯେ ବ୍ୟପୃତ ଥାଏ ତାଙ୍କୁ ଯୋଗ୍ୟ, ବିଶ୍ଵସ୍ତ ଓ ଲେଖକ
ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ ।

ସମସ୍ତ ନୀତି ଶାସ୍ତ୍ରଞ୍ଚୋ ବାହନେ ପୃଥିବୀଶ୍ଵରଃ

ଶୌର୍ଯ୍ୟବୀର୍ଯ୍ୟ ଗୁଣୋପେତଃ ସୈନ୍ୟାଧ୍ୟକ୍ଷୋ ବିଧୀୟତେ । ୧୭୯ ।

ସମସ୍ତ ନୀତିଶାସ୍ତ୍ରରେ ନିପୁଣ, ହାତୀ, ଘୋଡ଼ା ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ବାହନରେ
ବସି ଯିବା ଆସବାରେ ପାରଙ୍ଗମ, ସାହସୀ ଓ ବଳବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ

ସେନାପତି ପଦରେ ନିଯୁକ୍ତ ଦେବା ଉଚିତ ।

ସର୍ବହିଂସାନିବୃତ୍ତା ଯେ ନରାଃ ସର୍ବଂ ସହାୟ ଯେ

ସର୍ବସ୍ୟାଶ୍ରୟଭୂତାୟ ତେ ନରାଃ ସ୍ଵର୍ଗଗାମିନଃ । ୧୮୦ ।

ଯେଉଁ ମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ହିଂସା ଭାବ ନାହିଁ, ନିର୍ବିକାର ଚିତ୍ତରେ
ଯେଉଁମାନେ ସମସ୍ତ ଦୁଃଖ ସହିପାରନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନେ
ଆଶ୍ରୟ ଓ ଅଭୟ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଦେବଲୋକରେ ଶ୍ଵାନ
ଲାଭ କରନ୍ତି ।

ସତ୍ୟୋ ମାଂସଂ ନବାନଂ ଚ ବାଳା ସ୍ତ୍ରୀ କ୍ଷୀର ଖୋଜନଂ

ଘୃତମୁଷ୍ଟୋଦକଂ ଚୈବ ସତ୍ୟଃ ପ୍ରାଣଜରାଣି ଷଡ୍ । ୧୮୧ ।

ସଜମାଂସ, ନୂଆ ଅଳ, ଖୋଳ ବରଷି ସ୍ତ୍ରୀ, କ୍ଷୀରପାନ, ଘୃତ
ଭୋଜନ ଓ ଅଳ୍ପଋଷ ଜଳରେ ସ୍ନାନ ଆଚମନାଦି - ଏହି ଛ'ଟି ପ୍ରାଣଶକ୍ତି
ବର୍ଜକ । ଏହାଦ୍ଵାରା ସୁସ୍ଥ ଶରୀର ଓ ଦୀର୍ଘାୟୁ ଲାଭ ହୁଏ ।

ସତ୍ୟେନ ଧାର୍ଯ୍ୟତେ ପୃଥ୍ଵୀ ସତ୍ୟେନ ତପତେ ରବିଃ

ସତୋନ ବାତି ବାୟୁଶ୍ଚ ସର୍ବଂ ସତ୍ୟେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ । ୧୮୨ ।

ସତ୍ୟଦ୍ଵାରା ଏ ପୃଥିବୀ ପରିଚାଳିତ । ସତ୍ୟଧର୍ମ ରକ୍ଷାକରି ସୂର୍ଯ୍ୟ
ଉଦ୍ଭାପ ହୁଏ । ସତ୍ୟରେ ପବନ ପ୍ରବାହିତ ହୁଏ । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ
ସତ୍ୟଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ସମୁଦ୍ରାବରଣା ଭୂମିଃ ପ୍ରାକାରାବରଣା ଗୃହମ୍

ନରେନ୍ଦ୍ରା ବରଣୋ ଦେଶଃ ଚରିତ୍ରାବରଣା ସ୍ତ୍ରୀୟଃ । ୧୮୩ ।

ସମୁଦ୍ରଦ୍ଵାରା ସ୍ଥଳଭାଗର ବିସ୍ତାର ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୁଏ । ସେହିପରି

ପ୍ରାଚୀନଦ୍ୱାରା ଗୃହ, ରାଜାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟ ଓ ଚରିତ୍ର ରକ୍ଷା କରିବା
ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାଲୋକମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହୋଇଥାଏ ।

ସିଂହାଦେବଂ ବକାଦେବଂ ସ୍ୱରଶୁଦ୍ଧସୀଣି ଗର୍ଭଭାବ
ବାୟସାବ୍ ପଞ୍ଚଶିକ୍ଷେତ ଚତୁରି କୁକୁଡ଼ାଦପି । ୧୮୪।

ସିଂହଠାରୁ ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ, ବଗଠାରୁ ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ
କୁକୁଡ଼ାଠାରୁ ଛଅଟି, ଗଧ ଓ କାଉଠାରୁ ପାଞ୍ଚଟି ବିଷୟରେ ଓ କୁକୁଡ଼ାଠାରୁ
ଚାରଟି ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରାଯାଏ ।

ସୁରିକ୍ଷଂ ବୃଷକେ ନିତ୍ୟଂ ନିତ୍ୟଂ ସୁଖମରୋଗିଣଃ
ଭାର୍ଯ୍ୟା ଭର୍ତ୍ତୁଃ ଯସ୍ୟ ତସ୍ୟ ନିତ୍ୟୋଽସବଂ ଗୃହମ୍ । ୧୮୫।

ଘରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଥିଲେ କୃଷକ ଆନନ୍ଦରେ ଦିନ କଟାଏ । ନାରୋଗ
ବ୍ୟକ୍ତି ସର୍ବଦା ସୁଖରେ ଥାଏ । ସ୍ୱାମୀ ସେବାକାରିଣୀ, ପ୍ରିୟଭାଷିଣୀ
ସୁନ୍ଦରୀ ଭାର୍ଯ୍ୟା ଯାହାର ଥାଏ ତା'ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଆନନ୍ଦରେ ବିତେ ।

ସୁଖାର୍ଥୀଚେତ୍ ତ୍ୟକ୍ତେତ୍ ବିଦ୍ୟାଂ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀଚେତ୍ ତ୍ୟକ୍ତେତ୍ ସୁଖମ୍
ସୁଖାର୍ଥୀନଃ କୃତଃ ବିଦ୍ୟା ସୁଖଂ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀନଃ କୃତଃ । ୧୮୬।

ସୁଖ ପାଇବାକୁ ଯଦି ଇଚ୍ଛା । ତାହେଲେ ପାଠପଢ଼ା ଛାଡ଼ିଦେବା
ଉଚିତ । ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ଇଚ୍ଛାଥିଲେ ସୁଖ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ । ସୁଖ
ତାହୁଁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ପାଠ ହୁଏ ନାହିଁ । ପାଠ ପଢୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ସୁଖ
ନଥାଏ ।

ସ୍ୱେଦିତଂ ମର୍ଦ୍ଦିତଂ ଚୈବ ଭଜୁରିଃ ପରିବେଷିତମ୍
ମୁକ୍ତଂ ଦ୍ୱାଦଶାରିଃ ବର୍ଷେଃ ସ୍ୱପ୍ନଂ ପ୍ରକୃତିଂ ଗତମ୍ । ୧୮୭।

କୁକୁରର ଲାଙ୍ଗୁଳକୁ ତେଲଦେଇ ଘସି ଓ ତାକୁ ଦଉଡ଼ିରେ ଗୁଡ଼ାଇ
ସିଧାକରି ରଖି ବାରବର୍ଷ ପରେ ଖୋଲିଲେ ବି ତାହା ପୁଣି ପୂର୍ବପରି
ବଳାହୋଇଯାଏ । ତେଣୁ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁର ସ୍ୱାଭାବିକ ଗୁଣକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ
କରାଯାଇପାରେ ନାହିଁ ।

ସ୍ୱେଦିତବ୍ୟୋ ମହାବୃକ୍ଷଃ ପଳଜାୟା ସର୍ମଦ୍ୱିତଃ
ଯଦି ଦୈବାତ୍ ପଳଂ ନାସ୍ତି ଜ୍ଞାୟା କେନ ନିବାର୍ଯ୍ୟତେ । ୧୮୮।

ପଳ ଓ ଜ୍ଞାୟା ବି ମଣ୍ଡିତ ବଡ଼ ଗଛତଳେ ଆଶ୍ରୟନେବା
ଉଚିତ । ଦୈବବଶତଃ ଗଛର ପଳ ଉପଭୋଗ କରିନପାରିଲେ ମଧ୍ୟ
ତା'ର ଜ୍ଞାୟା ନିଶ୍ଚୟ ମିଳିବ । ଜ୍ଞାୟାକୁ କେହି ନିବାରଣ କରିପାରେ
ନାହିଁ । ତେଣୁ ସର୍ବଦା ମହାବୃକ୍ଷ ସମ ମହତ୍ ଲୋକର ଆଶ୍ରୟନେବା
ଉଚିତ ।

ହେଳାସ୍ୟାତ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ନାଶାୟ ବୁଦ୍ଧିନାଶାୟ ନିର୍ଦ୍ଦିନମ୍
ଯାତନଂ ମାନନାଶାୟ କୁଳନାଶାୟ ଭୋଜନମ୍ । ୧୮୯।

ହେଳାକଲେ କାର୍ଯ୍ୟନାଶ ହୁଏ । ଧନହୀନ ହେଲେ ବୁଦ୍ଧି ନଷ୍ଟ
ହୁଏ । ମାଗିବା ଲୋକର ସମ୍ମାନଯାଏ ଓ ଅଖାଦ୍ୟ ଖାଇଲେ ବଂଶ ନାଶ
ହୁଏ ।

ହସ୍ତୀ ହସ୍ତ ସହସ୍ତେଶ ଶତହସ୍ତେନ ବାଜିନଃ
ଶୃଙ୍ଗିଣୋ ଦଶହସ୍ତେନ ସ୍ଥାନତ୍ୟାଗେନ ଦୁର୍ଜନଃ । ୧୯୦।

ହସ୍ତୀଠାରୁ ସହସ୍ରହାତ ଦୂରରେ, ଘୋଡ଼ାଠାରୁ ଶହେ ହାତ ଦୂରରେ
ଓ ଶିଫଥିବା ଇନ୍ଦ୍ରୁଠାରୁ ଦଶହାତ ଦୂରରେ ରହିବା ଉଚିତ । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଜନ

ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ଯଥାଶୀଘ୍ର ସେ ସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗକରି ଚାଲିଯିବା ଉଚିତ ।

କ୍ଷିପ୍ରମାୟମନାଲୋଚ୍ୟ ବ୍ୟୟଂ ମାନସବାଞ୍ଛୟା

ପରିଯୟେତ୍ ଯ ଏବାସୌ ଧନା ବୈଶ୍ଣବଶୋଦୟଃ । ୧୯୧ ।

ଆୟପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନ ଦେଇ ମନଇଚ୍ଛା ବ୍ୟୟକଲେ କୁବେର ସଦୃଶ
ଧନୀବ୍ୟକ୍ତିର ମଧ୍ୟ ଧନସଂପତ୍ତି ଅଳ୍ପକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଶେଷ
ହୋଇଯାଏ ।

